Lodzer Tageblat № 299

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאדזשער טאגעבלאט

היינט 6 זייטען

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16.
טעלעפאנען פו: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047.

מאנטאג, פ׳ ויחי ט׳ טבת תרצ״א | 29 grudnia 1930 r. | 23-טער יאהרגאנג

מען גרייט זיך שוין צו די קהלות-וואהלען

קלאנגען, אז „מזרחי״-פיהרער פארבשטייז וויל שאפען א פער-אייניגטען פראנט פון אלע רעליגיעזע יודען אין פוילען

הכנות צו די קהלה-וואהלען

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין די יודישע פא-ליטישע קרייזען גרייט מען זיך שוין ענערגיש צו די קהלות-וואהלען אין פוילען. בעזונדערס ענערגיש גרייטען זיך דערצו די רעליגיעזע קרייזען. אין צוזאמענ-האנג דערמיט שמועסט מען, זאל פארבשטיין האבען אונטערגענומען א אקציע צו שאפען א געמיינזאמען פראנט פון אלע רעליגיעזע יודען און זאל צו דעם צוועק זיין געווען אין גער און אלעקסאנדער. דער גערער רבי, שמועסט מען, האט געגעבען אנ׳אויסמיידענדיגע תשובה, דאגעגען דער אלעקסאנדערער רבי זאל האבען ערקלערט, אז אויך דער רבי׳שער התונה, וואס קומט פאר מיטוואך אין ווארשא ביים סאקאלאווער רבי׳ן, וועט ער זיך מיעץ זיין מיט די רביים פון גער און סאקאלאוו און דאן געבען א תשובה.

פרעמיער סלאוועק צוריק אין ווארשא

זאקאפאנע (טעלעפאניש צום „לאדז. טאג.״) פרעמיער סלאוועק און מיניסטער סקלאדקאווסקי זענען היינט אפגעפאהרען קיין ווארשא.

קאמונ. דעמאנסטראציע אין ווארשא

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין פערלויף פון היינטיגען טאג האבען די קאמוניסטען געפרובט איינארדנען עטליכע מאל דע-מאנסטראציעס, הויפטזעכליך אין די יודישע גאסען. פאר׳ן אייזנרנעם טויער איז געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט דער פאליציי און עס זענען אפגעגעבען גע-ווארען עטליכע רעוואלווער-שאסען.

די פאליציי האט די דעמאנסטראנטען צוטריבען און עטליכע פערזאן ארעסטירט. איבער די גאסען זענען שפעטער ארומגעגאנגען פערשטארקטע פא-ליציי-פאטרולען.

מארשאל זשאפר נאך דער אפעראציע

פאריז, 28. דעצ. (ספ.) נערט, האט מען אוהם געמוזט מאכען א אפעראציע. זיין געזונד צושטאנד צוליב דעם וואס דער מצב פון קראנ-קען מארשאל זשאפר האט זיך פערער-ערט איז וויטער באונרוהיגענד.

דר. בערנארד קאן וועגען די לאגע פון די פוילישע יודען

און וועגען דער קאנפערענץ מיט׳ן פוילישען אמבאסאדאר פיליפאוויטש

בערלין, 28 דעצ. (יט״א) ד״ר בערנארד קאהן, וועלכער איז ערשט די פאריגע וואך צוריקגעקומען פון אמעריקא האט אויף א פרעסע-קאנפערענץ ערקלערט, אז עס איז אונמעגליך צו שאפען אנ׳איינהייטליכען פראגראם מיט׳ן צוועק צו סאנירען דיווירטשאפטליכע לאגע פון די יודען אין פוילען. מ׳דארף גענוי אויספארשען די לאגע פון די יודען אין די בעזונדערע טיילען פון לאנד.

ד״ר בערנארד קאהן האט אויך ערקלערט, אז ער אליין האט זיך נישט בעטייליגט אין די פארבעראטונגען פון די פארשטעהער פון די אמעריקאנער יודען מיט׳ן פוילישען אמבאסאדאר פיליפאוויטש. ווייל אין די ראהמען פון „זשאינט״ געהען נאר אריין ווירטשאפטליכע פראגען, אבער נישט קיין פא-ליטישע.

טראץ דעם בעציהט זיך דער „דזשאינט״ מיט גרויס סימפאטיע צו דער אקציע פון אמבאסאדאר.

די ארבייט פון „דזשאינט״ איז נישט אפהענגיג פון דער פאליטישער קא-ניונקטור.

געעפענט דעם ערשטען יודישען עמיגראנטען-האטעל אין ווארשא

ווארשא, 28 דעצעמבער (יטא) היינט איז דא פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון יודישען עמיגראנטען-האטעל. צו דער פייערונג איז געקומען דער ארבייטס-מיניסטער, פארשטעהער פון דער קאמונאלער מאכט און פון דער פא-ליציי און א רייה געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און יודישע עסקנים.

די ערעפנונגס-רעדע האט געהאלטען ראבינער פראפעסאר שאר. א ווארימע בעגריסונגס-רעדע האט געהאלטען דער ארבייטס-מיניסטער. דאן האט בעגריסט דער וויצע-פרעזעס פון שטאט-ראט מייזעל א. א.

עס זענען אנגעקומען א רייה בעגריסונגען פון פערשידענע לענדער און שטעט. דער האטעל האט ארט פאר הונדערט עמיגראנטען.

קלאנגען וועגען א נייער צאל-אוניע צווישען אגראר-מלוכות

פאריז, 28. דעצ. (ספ.)

א הויגע צייטונג ברענגט א סענסאציאנעלע ידיעה, אז צווישען דייטשלאנד אונגארן, יוגאסלאוויען, רומעניען און בולגאריען ווערען איצט געפיהרט אונ-טערהאנדלונגען וועגען שליסען א צאל-אוניע. דייטשלאנד זאל דערביי פראפא-נירען ספעציעלע אימפארט הנחות פאר די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען פון די לענדער, פארערענדיג דערפאר איינ-צופיהרען א ספעציעלען הנחות-טאריף פאר׳ אימפארט פון דייטשע אינדוסטריע ארטיקלען.

די דאזיגע ידיעה, וואס געפינט נאך איצט נישט קיין בעשטעטיגונג פון אנ-דערע קוועלען, דארף מען אננעמען מיט א בעווארעניש. עס איז נישט אויסגע-שלאסען, אז עס האנדעלט זיך דא וועגען איינע פון די דייטשע בעמיהונגען, וואס צילען צוצוקלאפען א צוזאמענארבייט פון די אגראר-מלוכה.

דער רושם פון לארד מעלטשעט׳ס טויט אין לאנדאן

קאנדאלענץ-דעפעשע פון ענגלישען קעניג

לאנדאן 28 דעצ. (י.ט.א.) די היינטיגע לאנדאנער פרעסע ווידמעט אר-טיקלען דעם פערשטארבענעם ענגלישען מלוכה מאן לארד מעלטשעט. די צייטו-נגען שרייבען וועגען זיין אקטיווער בעטייליגונג אין דער ציוניסטישער בעווע-גונג און דערמאנען אויך דעם לעצטען עפענטליכען ארויסטריט וואס איז געווען נאך זיין דעמיסיע פון אמט אלס פארזיצער פון דער פאליטישער קאמיסיע ביי דער יודישער אגענץ אלס פראטעסט געגען „וויס בוך״.

די ענגלישע צייטונגען שרייבען, מאקדאנאלד פלעגט זיך אפט בעראטען מיט מעלטשעט׳ן אין וויכטיגע מלוכה-ענינים און בעטאנען דעם גרויסען פער-לוסט וואס ענגלאנד האט געליטען דורכ׳ן טויט פון לארד מעלטשעט וואס איז געווען דער גרעסטער אינדוסטריעלער פון ענגלאנד.

לאנדאן 28 דעצ. (י.ט.א.) דער קעניג זשארזש האט צוגעשיקט צו דער פאמיליע פון לארד מעלטשעט א קאנדאלענץ דעפעשע.

די לויה וועט פארקומען לויט׳ן יודישען דין און לויט יודישע מנהגים.

פוילען בעקומט א קאלאניע אין אפריקא?

ווילנא (ספ.) צווישען די קרובים פון מארשאל פילסודסקי האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז בעת דער מארשאל האט זיך אויפגעהאלטען אין לי-סאבאן, האט ער פערענדיגט מיט ערפאלג די פערטראקטאציעס, וואס זענען שוין זייט א לענגערער צייט געפיהרט געווארען מיט דער פארטוגאלישער רעגירונג וועגען דער קאלאניע אנגאלא אין אפריקא, וואס געהער צו פארטוגאל. די אונ-טערהאנדלונגען זאלען האבען דערפיהרט צום רעזולטאט, אז פארטוגאל זאל איבערגעבען די דאזיגע קאלאניע צו פוילען.

אויפרייס פון א טיוועל-מאשין

לאנדאן, 28. דעצ. (ספ.)

פון באמביי מעלדעט מען, אז אויפ׳ן וואקזאל אין דעלהי איז פארגעקומען א שרעקליכער אויפרייס פון א טיוועל-מאשין. בעת א גנב האט גענומען מאני-פולירען אויפ׳ן וואקזאל, אין וועלכער עס האט זיך געפונען א טיוועל-מאשין, האט זיך פלוצלונג דערהערט א אויפ-רייס און דער גנב איז צעריסען געווא-רען אויף שטיקער. 2 אנדערע פערזאנען האבען בעקומען שווערע וואונדען.

א גליקליך לאנד

פאריז, 28. דעצ. (ספ.)

אויף דער שהערנעלטונגע זיצונג פון קאבינעט-ראט האט דער ארבייטס-מי-ניסטער גרינדרא געזאגט, אז פראנקרייך האט סך הכל 10 טויזענד ארבייטסלאזע און זי קען דעריבער זיין צופרידען פער-גלייכענדיג איהר לאגע מיט דער סיטו-אציע פון דייטשלאנד, ענגלאנד און אמע-ריקא, וואס האבען מיליאנען ארבייטס-לאזע.

עס ווערט געבעטען די ג׳ קונדשאפט, וואס האבען גענומען צייטונגען, אדער זענען געבליבען שולדיג געלד ביי דעם פערשטאר-בענעם צייטונגס-פערקויפער רוג זאכאדניא און צעגעלניאנא

יהושע וועלניארזש

זאלען אזוי גיט זיין און בעצאהלען, און ווייטער נעמען צייטונגען

מיט אכטונג
די פערבליבענע פרוי און קינדער

א זיכערע און לייכטע פרנסה!

אין צענטרום שטאדט איז איבערצוגעבען א פראנט-לאקאל מיט א איינ-געפיהרט געשעפט און גוטע קליענטעלע, צו וועלכען מען קען צוטרעטען מיט א קליינעם קאפיטאל. קאסא-לייזונג. פרנסה געזיכערט. — אפערטען אפצוגעבען אין אדמיניסטר. פון „לאדזשער טאגעבלאט״ אונטער „ברויט מיט א מעסער״.

געפונען געווארען

א „קאסא-כאריך״-ביכעל אויפ׳ן נאמען סאלא קרימאלאווסקא. אפצונעהמען געגען אנאנס-קאסטען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזשער טאגעבלאט״.

וויענער ארטאפעדישע פראצאוניע

— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט — מאכט לויט גיפס-מאדעלען וואקלאדקעס נעגען פלאט-פיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפארא-טען א. ז. וו. גדאנסקא 28 וו. 1, פון 5–7 אוונד

אכטונג קירזשנער-מייסטער אין לאדז

היינט מאנטאג, ד. 29 דעצעמבער ה. י. פינקטליך 7.30 אוונד קומט פאר אין לאקאל פון יובעליר-צעך זאוואדזקא 4 № פראנט 2-טער שטאק

א געמיינזאמע פערזאמלונג

צו וועלכער אלע קירזשנער-מייסטער ווערען אויפגעפאדערט אין זייערע אייגענע אינטערעסען פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען.

די פערוואלטונגען
פון קירזשנער-צעך, פאלודניאווא 4
און קירזשנער-צעך, וואולטשאנסקא 19

Dr. Med. E. Reicher

ספעציאל ארצט
פאר הויט האר און ווענערישע קראנקהייטען
דיאטערמיע-בעהאנדלונג און עלעקטרא-טעראפיע
פאלודניאווא 28 טעל. 201-93. נעמט אן פון 8–11 פריה און 5—9 אוונד. זונטאג פון 1–9 מיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

Dr. Wołkowyski

האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגיעלניאנא 36
טעלעפאן 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראלען.
נעמט אן בין 9–2, און פון 5–9 אוונד.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. G. Gersztajn

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען
Traugutta 12 (טראוגוטא)
Telefon 175-10
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אוונד.

Dr. A. Mazur

וואכאדניא 67, — טעל. 166-01
נעמט אן פון 10 — 1.30 און פון 4 — 6 אוונד

Dr. med. Adam Bender

נארוטאוויטשא 30 טעל. 114-75

Dr. med. M. Lerner

קינדער-קראנקהייטען
זאכאדניא 64, טעל. 113-09 נעמט אן פון 3– 5

ענטדעקט א פערשווערונג אין טערקיי

צום זעגען ארעסטירט געווארען א ריי גובערנאטארען

גרויסע ארעסטען אין טערקיי

סטאמבול, 28. דעצ. (סּפּ.) אין צוזאמענהאנג מיט דער פערשווערונג געגען דער טערקישער רעגירונג, וואס איז ענטדעקט געווארען אין מאגנאמאן, האט היינט די רעגירונג פּפּגעהאלטען א אויסערגעוועהנליכע קאנפערענץ מיט דער בעטייליגונג פון מלוכה־פרעזידענט. די קאנפערענץ האט געדויערט 8 שעה צייט.

עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די פערשווערונג איז געווען גוט צוגעגרייט. אין צוזאמענהאנג דערמיט זענען פארגעקומען א גאנצע רייה ארעסטען פון גובערנאטארען און אנדערע העכער מלוכה־בעאמטע און פון די מיליטער־אנפיהרער. די ארעסטען דויערן נאך.

אנגעשטרענגטע פאליטישע לאגע אין יוגאסלאוויען

תירים, 28. (סּפּ.) די איטאליענישע בלעטער מעלדען וועגען מיספערשטענדענישען צווישען קעניג פון יוגאסלאוויען און גענער. זווקאוויטש. די פאזיציע פון לעצטען לעצטען אין די מיליטער־קרייזען איז אזוי שטארק, אז דער קעניג קען איהם נישט נעמען קיין דעמיסיע.

וויען, 28. (סּפּ.)

די וונגער בלעטער מעלדען פון בעלגראד, אז אין יוגאסלאוויען זענען ארעסטירט געווארען 17 אפיצירען, וואס זענען געווען מיטגלידער פון א געהיימער „פרייהייטס לגע”. צווישען די ארעסטירטע געפינען זיך אייניגע העכערע אפיצירען. די ליגע זאל האבען פערשפרייט אויפרופען געגען דער רעגירונג און געגען קעניג.

קעניג קאראל פאר'ן איבערבעטען זיך מיט דער פרינצעסין העלענא

בוקארעשט, 28 דעצ. (ספעצ.) קעניג קאראל האט היינט אפגעהאלטען א וויכטיגע קאנפערענץ. נאכדעם איז ער אפגעפאהרען קיין בוקארעשט. די קאנפערענץ שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט די בעמיהונגען איבערצובעטען דעם קעניג מיט דער פרינצעסין העלענא.

ניי־יאהר רעדע פון מוסאליני'ן

רוים, 28 דעצ. (סּפּ.) די איטאליענישע בלעטער מעלדען, אז דעם 1 יאנואר וועט מוסאליני האלטען א ניי־יאהר־רעדע אין דער ענגלישער שפראך, וואס וועט טראנסמיטירט ווערען דורך ראדיא איבער דער גאנצער וועלט.

אפקלאנגען פון דעם אויפשטאנד אין שפאניען

מאדריד, 28. (סּפּ.) פיל פּוליטיקער, וועלכע זענען געווען בעשעפטיגט אויפ'ן לופט־פליה פּלאץ „קוואטרו וויענטאס” און זענען נאך דער אויפשטאנד ארעסטירט געווארען, זענען איצט בעפרייט געווארען על תנאי.

ליסאבאן, 28. (סּפּ.)

מאיאר פראנקא און דער מעכאניקער ראדא זענען אפגעשוואומען מיט דער שיף „פרעסידענט” קיין אמעריקע.

דער גען. גובערנאטאר פון הוועסקא לאס הערעס, וועלכער איז בעת'ן קאמף מיט דעם צעבונטעוועטען גארניזאן אין יאקא שווער פערוואונדעט געווארען איז עהערנעכטען געשטארבען פון די וואונדען.

פראסט אין פוילען

ווארשא (טעלעפאניש) נעכטען פארטאגס האבען אין גאנץ פוילען געהערשט שטארקע פראסט, וואס האבען דערגרייכט ערטערווייז ביז 18 גראד און אויף די מזרח־קרעסען ביז 20 גראד און העכער.

אנפאל פון מאראקאנישע רייטער אויף אלזשיר

פאריז. 28. סּפּ.) 200 מאראקאנישע רייטער האבען זיך אריינגעריסען אין פראנצויזיש אלזשיר און זענען בעפאלען דעם לאגער פון די איינגעבוירענע. די פראנצויזישע מאכט האט זיי פערטריבען פערפאלגענדיג זיי פון אגראפלאנען.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע”
נארוטאוויטשא 20.

אונווידערופליך די לעצטע 2 געזעגנונגס־פארשטעלונגען פון בערימטען ארטיסט פון סטאניסלאווסקי'ס קונסט־טעאטער אין מאסקווא, פיסקאטאר־טעאטער אין בערלין, מאריס שווארצ'ס יודיש קונסט־טעאטער

פאול באראטאוו

היינט מאנטאג ד. 29 דעצעמבער 9 אווענד פארלעצטע פארשטעלונג צו פאפולערע פרייזען פון 80 גראשען אן

„הינקעמאן”

טראגעדיע אין 3 אקטען (6 בילדער) פון ערנסט טאלער

הויפט־ראל „הינקעמאן” פיהרט אויף פאול באראטאוו.

מארגען דינסטאג 9 אווענד פייערליכע געזעגנונגס־פארשטעלונג

בענעפיס

פון בעריהמטען ארטיסט

פאול באראטאוו

פרעמיערע! נאר דאס איינציגע מאל וועט זיך פאול באראטאוו בעווייזען דעם לאדזשער עולם אין א גאנץ נייער קרעאציע

„די שטים פון בלוט”

דראמא אין 3 אקטען פון י. ד. בערקאוויטש, הויפטראל פאול באראטאוו.

ס'נעמען אנטייל: פרויען: מ. ראזען, ש. פלאום י. פלאום, מ. פאזנאנסקא. מענער: מ. אייזענבערג, ת. בראקארזש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש, י. וויינבערג מ. מעלמאן, מ. פאזנאנסקי, א. קורץ, ה. פלאום. סופליאר מ. אייזענבערג.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון „פילהארמאניע.”

געוואלט פאהר'ן „גאנאפע” און צוברעכען א פוס

(פּ) אויפ'ן דאך פון אויטאבוס וואס געהט קיין פאביאניץ, האט זיך בשעת ארויפגעקריגען דער ארבייטסלאזער מיע טשיסלאו אידזיק פון סולעיוב, וואס האט אזוי ארום געוואלט קומען קיין פאביאניץ. אבער באלד נאכ'ן ארויספאהרען פון לאדז איז אידזיק אראפגעפאלען פון דאך און צובראכען דעם לינקען פוס. מאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אומעטום קומט אן שווער דאס שטיקעל ברויט...

(פּ) אין פשיטולעק אויף גאווי־שווייאט גאס האט די 70 יעהריגע זקנה בעקומען א שטארקען זעץ איבער'ן קאפ מיט א טעמפע זאך. פאגאטאווע האט איהר ערטייטלט הילף.

צום טויט פון לארד מעלטשעט

די ידיעה וועגען טויט פון גרויסען ציוניסטישען טוער און ענגלישען שטאטס־מאן, וויצע פארזיצענדען פון ראט פון דער יודישער „אגענץ”, לארד מעלטשעט (סיר אלפרעד מאנד) האט ארויסגערופען א טיפען טרויער אין אלע יודישע קרייזען.

דער לאדזשער ציוניסטישער קאמיטעט האט באלד ארויסגעשיקט א בילעגראמע צו דער פאמיליע פון פערשטארבענעם און צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לאנדאן.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

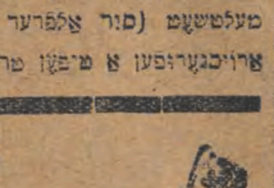

Traugutta 5 (Krótka m. 10., tel. 170-37

זעמט אן פון 11—2 און פון 4—7 אן. – געוועזענער אסיסטענט ביי מיסטער עמאלען (היהנער־אויג־אנשטאלט אין לאנדאן). – ספעציאליסט צו בעזייטיגען הונערל אויגען און הארנהויט, ווי אריינגעוואקסענע נעגעל אהן שמערצען.

4137

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזשער טאגעבלאט”

לעזט און אבאנירט
לאדזשער טאגעבלאט

ווענעזעלאס אויפ'ן וועג קיין ווארשא

בעלגראד, 28. (סּפּ.) דער גריכישער פרעמיער ווענעזעלאס האט אויפ'ן וועג קיין ווארשא זיך אפגעשטעלט אין בעלגראד. די מאכט האט איהם צוגעגרייט א פייערליכען קבלת־פנים.

אויפגעריסען די קאנפערענץ ביים „רונדען טיש”

צווישען אינדיער און מוסולמענער

לאנדאן, 28 דעצ. (ספ.) „ניוס כראניקל” פערעפענטליכט א ידיעה, אז די אונטערהאנדלונגען ביים „רונדען טיש” צווישען די פארשטעהער פון די אינדיער און מוסולמענער זענען איבערגעריסען געווארען.

לויט ווי עס מעלדען אנדערע צייטונגען האט דער פיהרער פון די מאכמעדאנער אבא כאן ערקלערט, אז נאך די חגאות פאהרט ער אוועק קיין פאריז.

פאטענטען־הנחות פאר קליינע רעסטאראנען

(פּ) די פינאנץ־אמטען האבען בעקומען א פעראָרדנונג פון דער שטייער־מאכט וועגען ערטיילען הנחות ביים איינקויפען פאטענטען דורך קליינע באנקירען, קליינע בר־הגלעס, רעסטאראנען און איינפאהר־הייזער קענען איינקויפען פאטענטען דריטע קאטעגאריע אויב זייער אומזאץ אין יאהר 1929 איז נישט העכער געווען ווי 20 טויזענד זל. און אויף דער פראווינץ 15 טויזענד זל.

בויטען וועגען דעם דארף מען אפגעבען אין די פינאנץ־אמטען ביז'ן 31. ד. ח. איינשליסליך.

נאכט־דיזשורען אין די אפטייקען

פאולאווסקי, פעטריקאווער 809; האמבורג, גליבנא 50; גלינסקי, נאַ־רוטאוויטש 4; שוטקעוויטש. קאפערניק 26; בארעמוט, פאמאר־סקא 10 און פאפּעש, פלאץ ס'שטשעלנו 10.

פראדוקטען פון 20־60 זל. וועלען בעקומען די סעזאן־ארבייטער

(פּ) די ארבייטס־אפטיילונג ביי דער לאדזשער וואיעוואדשאפט האט שוין דער האלטען א צירקולאר וועגען דער הילפס אקציע פאר די ארבייטסלאזע סעזאן־ארבייטער.

סעזאן־ארבייטער מיט פאמיליעס וועלען בעקומען פראדוקטען־שטייער אין ווערט פון 20—60 זל. אפהענגיג פון דער צאהל קינדער. די רעגיסטראציע פון די סעזאן־ארבייטער וועט זיך באלד אנהויבען.

ניכטיגע פלענאר־זיצונג פון „קרן היסוד”

אונטער'ן פארזיץ פון דעפּ. ד"ר ראזענבלאט איז נעכטען איינגעזעצט פארגעקומען א פלענאר־זיצונג פון „קרן היסוד” קאמיטעט צו דער זיצונג זענען געקומען אנגעזעהענע ציוניסטישע עסקנים פון דער שטאט.

ביים אנהויב פון דער זיצונג טיילט מיט דער פארזיצענדער וועגען גרויסען פערלוסט וואס דאס יודענטום האט איצט געליטען דורכ'ן טויט פון לארד מעלטשעט. די אנוועזענדע בעעהרען דעם אנדענקען פון פערשטארבענעם דורך אויפשטעהן פון די ערטער.

דעפּ. ד"ר ראזענבלאט רעפערירט דערויף וועגען דער זיצונג פון דירעקטאריום פון קה"י אין ווארשא מיט דער בעטייליגונג פון דירעקטאר פון קה"י אין ירושלים, דירעקטער לייב יפה און וועגען די הכנות צו דער 10־יעהריגער יובילעאום־פייערונג פון „קרן היסוד”.

עס ווערט בעשלאסען איינצואָרדנען מיטוואך ד. 7. יאנואר א גראנדיעזע א"י־אקאדעמיע מיט דער בעטייליגונג פון דירעקטאר לייב יפה. עס ווערען נאך ארומגערעדט די פרטים פון דער פייערונג ווי אויך דאס פראגראם פאר דער צייט פון בעזוך פון דירעקטאר לייב יפה אין אונזער שטאט.

די גאנצע פרטים פון דער יובילעאום פייערונג וועלען נאך מיטגעטיילט ווערען.

דער יובילעאום פון דער גימנאזיע „וויעדזא”

מארגען, דינסטאג ווערט געפייערט דער 35־יעהריגער יובילעאום פון ל. מארגאליס'ם יודישער מיטעל־שולע „וויעדזא”.

די דאזיגע שולע איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1895. אין אנהויב האט זי עקזיסטירט אלס 2־קלאסיגע פאלקס־שול, אבער א דאנק דער ענערגישער ליימונג פון דעם פעדאגאג ל. מארגאליס איז זי אין א קורצער צייט ארום געווארען איינע פון די געצעהלטע יודישע בילדונגס־אנשטאלטען, וואס האבען זיך קונה שם געווען אין לאדז.

אין יאהר 1921 איז די שול פערוואנדעלט געווארען אין אן אכט־קלאסיגע גימנאזיע. אין יאהר 1923 האט זיך די שול אנגעהויבען צו רופען מיט'ן נאמען „וויעדזא”, און אלס דירעקטאר איז איינגעשטעלט געווארען דער גוט בעקאנטער פעדאגאג ב. יורעלעוויטש. א דאנק דע מיגטען אויסוואהל פון פעדאגאגען פערסאנאל און די גרויסע מעלות פון דער דירעקציע, האט די גימנאזיע „וויעדזא” בעקומען רעכט פון א מלוכה'שער מיטעל־שול.

א רייה אבסאלווענטען פון דער דאזיגער גימנאזיע שטודירען איצט גאנץ בעדייטענדע פאסטענס בײַ אונז אין שטאט.

2 יוד. קירזשנער־צעכען פעראייניגען זיך

(—) אין לאדז זענען פאראן ביז איצט 2 בעזונדערע יודישע קירזשנער־צעכען: אויף פאלודניאווע 4 און אויף וואולטשאנסקא 19. פון דער דאזיגער צוזאמענפירונג האט דאס קירזשנער־פאך א סך געליטען. די נעשאפענע לאגע האט ביידע צעכען געמוזט ארויספיהרען אויפ'ן געדאנק, אז א פעראייניגונג איז א געבאט פאר אלע יודישע קירזשנער אין לאדז. היינט, מאנטאג אווענד וועט פארקומען א געמיינזאמע פעראייניגונגס קאנפערענץ פון ביידע צעכען. אלס דער „גייסטיגער באדען” אויף דער דאזיגער קאנפערענץ איז בעשטימט געווארען די „בעלנער־צעך” אויף זאוואדסקא 4.

רעגירונגס־קרעדיטען צו בויען שול־געביידעס

דאס בילדונגס־מיניסטעריום האט איינגעוויליגט דעם לאדזשער שול־קוראטאר ים גינע 30,000 זל. קרעדיט אויף צו בויען פאלקס־שולען אין לאדזער וואיעוואדזשאפט. דער שול־קוראטאר האט די סומע שוין פערטיילט, דערפון 5000 זל. אויף אומצובויען א „פאווישעכנע” שול אין לאדז.

שפריט ווערט נישט ביליגער

דאס פינאנץ־מיניסטעריום טיילט מיט, אז אנהויב 1931 וועלען די פרייזען פון אויסארבייטונגען פון שפריט־מאנאפאל נישט געענדערט ווערען.

שפיין־פעקלעך פאר שול־קינדער

דער לאדזשער בירגער־קאמיטעט האט פאר חנוכה פערטיילט צווישען 10 טויזענד שול־קינדער פעקלעך מיט עסנווארג.

ZWYCIĘŻYĆ GRUŹLICĘ MOŻE TYLKO WSPÓLNY WYSIŁEK CAŁEGO SPOŁECZEŃSTWA

1930/31 10 GR POLSKI ZWIĄZEK PRZECIWGRUŹLICZY

לאָדזער טאָגעבלאַט

דעו עד ראַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוועגד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

דער „דעמאָקראַטישער" אַרגומענט פון... ענדעקישען אַנטיסעמיטיזם

די אַפּיציעלע אַנטיסעמיטיזם אין פּוי= לען זענען שוין אַ צייט אויף גרויסע ונגען געוואָרען די גנבעים, אין האָט צו טאָן מיט זיך אַליין, האָט ש אין זיין דעם יוד. און אגב ם אויך אַביסעל נישט געפּאַסט על. מענשען, וואָס האָבען פּלוצ= אויף זיך אַרויסגעצויגען אַ דעמאָ= ש פּעלעכל פון אַ געפּלאָגט שעפּ= מענשען, וואָס זענען געוואָרען העסע פערטיידיגער פון פּאַרלאַ= ום, פאָלקס=רעכט און דעמאָקראַ אַגען עפּעס גלאַט נישט אַזוי, ט, דיר=ניש, נהויבען צו שני= ט אַנטיסעמיטיזם. דערצו האָט עמוזט האָבען אַן אַרגומענט, אַנ'= עם ארגומענט, וואָס זאָל שוין אָהרען פון די כלים, וואָס זאָל מענען דעם צאָרן אַפילו אין די פון די אויפריכטיגע דעמאָקראַ= און אַזאַ ארגומענט האָט זיך אָפּ= ן, און גראָד אויף אַזאַ אָרט, וואו זיך אַמווייניגסטען געריכט דער ר ארגומענט איז — „בריסק". אַזוי און פאַר וואָס? וואָס האָבען צו טאָן מיט בריסק, און פאַר דאַרף מען שלאָגען דעם יוד אויף וואָס צוליב דעם, וואָס מ'האָט גע= ן דעם „יוד" ליבערמאַן און ? — דערויף איז די אַלטע אַנ= טיסעמיטישע מאַכערין, די ענדעקישע טא וואַרשאַווסקאַ", אַ מאַרים אויס ען. זי האָט, נעמליך, דערזעהן אין ישע צייטונגען אַרטיקלען, ווענען מעשה בריסק, וואָס קאָנען אַרייני= ען יעדען אויפריכטיגען דעמאָ און גרימצאָרן אויף דעם פאָלק.

ט דער יודישער פּרעסע—שרייבט „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ", שטעלט מעשה בריסק פאָר אַזוי: דאָס, איז געשעהן אין בריסק, דאַרף געמאַרעלט און פאַראורטיילט ווע= בער אין פּוילען זאָל עס קיין גיעם וואָרום אין די צייטען פון די אַי=רעגירונגען האָט מען מיט יו= געטון נאָך ערגערע זאַכען. די עפּאָטאַטען, וואָס זענען געווען רט אין בריסק, זענען בכן אַ פון דעם סיסטעם, וואָס זיי האָבען אַלעדירט, אויב נישט נאָך עפּעס ווען זיי זענען אַליין געשטאַנען ר מאַכט.

איז אָבער דערפון געדרונגען, אַז גיבען זייער הסכמה, פונקט אַזוי מאַריאַווישע גלחים, צו דער בריסק, ווייסען נאָך די פּובלי= פון דער „גאַזעטאַ וואַרשאַווס= וועלכע זענען נאָר אויסען צו קאַפּיטאַל פון דער „בריסקער געשיכטע". אַז מען לעבט אין אַ צייט, ווען מען מוז נעבּיך צוזאַמען מיט די פּוילישע ראַדיקאַלען און סאָציאַליסטען געהען אין געשפּאַן פון אַ דעמאָקראַטי= שער אָפּאָזיציע, מוז די אַנטיסעמיטישע העצע טראָגען אויף זיך דעם חותם פון... דעמאָקראַטיע. די אַלטע אַנטיסעמיטי= שע אַרגומענטען פון' ענדעקישען ישאַ= וויניסטישען אַרסענאַל טויגען אַפּנים גיט אין אַ צייט, ווען מען שפּילט די ראָל פון אַ „דעמאָקראַטישער אָפּאָזיציע" און פערטיידיגערין פון'ם רעכטסטען פּאַרלאַ= מענטאַריזם. און אַזאַ „ביטערע" צייט מוז מען האָבען אַנדערע אַרגומענטען, מעגית, וואָס זאָלען טרעפען אין דעמאָ= קראַטישען פּינטעל אַריין, וואָס זאָלען געבען אַ בעשיינפּערליכען בעווייז, אַז יודען האַלטען מיט'ן פאַשיזם און עס מיט זיי הנאה די מעשה בריסק.

און דעריבער איז בערעכטיגט דער אַנטיסעמיטיזם פון דער ענדעציע.

און אַז די פּריש געבאַקענע „געגנע= רין" פון קאַטעוועו מענשען און די תמיכות האָט געפונען אַזאַ גלענצענדען שעת הכושר אַרויסצופאָהרען אויס'ן אַנטיסעמיטישען מערדעל, האָט מען זיך אַזוי פערואָלאַפּערט, אַז מען האָט אויף אַ מינוט פערגעסען די „דעמאָקראַטישע ראָל" און אַרויס מיט'ן אַלטען לשון פון „גוטע" ענדעקישע צייטען, און מען וואָרנט די יודישע פּובליציסטען, אַז „זיי זאָלען האַלטען די צונג צווישען די ציין, וואָרום דאָס געדולד פון פּוילען קאָן נאָך פּלאַצען".

אָבער, נישט קוקענדיג אויף די האָ= הונגען פון דער „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" וועלען מיר געהען נאָך ווייטער, און זאָגען, אַז אַפילו דעם פאַקט, וואָס די נאַציאָנאַל פערשרייט אויצט די ענדעקעס, אַז זיי פער'מסר'ן פּוילען און אויסלאַנד, און זיי פערמיאוס'ן פּוילען'ס גוטען נאָ= מען אויף דער וועלט, האָבען זיי אויך איבערגענומען פון זיי, ווען די ענדעציע מיט איהרע דעמאָלטיגע מיטהעלפער זע= נען געשטאַנען ביי דער מאַכט. און די ענדעציע איז איצט אַ קרבן פון איהר אייגענעם סיסטעם, וואָס זי האָט אַמאָל איינגעפיהרט בנוגע יודען.

יאָ, מיר פאַראורטיילען די מעשה בריסק און מיר טאַדלען די דאָזיגע געשיכטע, אָבער פון דער צווייטער זייט זינדיגען מיר גאָרנישט געגען דער דע= מאָקראַטיע און געגען פּאַרלאַמענטאַ= ריזם, אויב מיר שטעלען פעסט, אַז די איצטיגע געשלאָגענע זענען אַמאָל אַליין געווען די שלעגער'ס, און נישט מיר זע= נען שולדיג, וואָס די ראָלען האָבען זיך געביטען.

—פּ. ס.

שווערער קריזיס אין בעלגיען

קאַטאַסטראָפאַלע לאַגע אויפ'ן דיאַמאַנטען-מאַרק

די איצטיגע לאַגע אין דער דיאַמאַנט= אינדוסטריע און אין דעם דיאַמאַנט= האַנדעל און אַנטווערפּען קאָן כאַראַקטע= ריזירט ווערען מיט איין וואָרט: קאַטאַס= טראָפאַל. אויף די אַרבייטסלאָזיגקייט אין דער דיאַמאַנט=אינדוסטריע און די קראַכען אין דעם דיאַמאַנט=האַנדעל ווע= לען געהן אין אַזאַ שנעלען טעמפּאָ, ווי ביז איצט, אַזוי שטעהט דאָס גאַנצע „די מענטענעג" אַנטווערפּען פאַר אַ שרעקלי= כען תהום...

פון די 32 טויזענד דיאַמאַנט=אַרבּיי= טער פון דער גאַנצער וועלט פערמאָגט אַנטווערפּען און איהר אומגעגענד 25 טויזענד, וואָס עס מאַכט אויס 73 פּראָצ. פון דער גאַנצער וועלט. פיל פון די איבּריגע 27 פּראָצ. אין אויסלאַנד אַר= בייטען אויך פאַר אַנטווערפּענער פירד= מעס. בערך פאַר 2 און אַ האַלבען מי= ליאַרד פראַנק „דיאַמאַנט" געהט אַדורך יעהרליך דורך אַנטווערפּען, און עס ווערט פון דאָגען עקספּאָרטירט אין אַלע וועלט טיילען.

די אַנטווערפּענער דיאַמאַנט=סוחרים האָבען זייערע רעפּרעזענטאַנטען אין ריזענדער אויף דער גאַנצער וועלט.

די 23 טויזענד דיאַמאַנט=אַרבּייטער פון אַנטווערפּען און אומגעגענד זענען כמעט נישט געווען אַרבייטסלאָז די לעצ= טע זיבען יאָהר, זיי פערדינען אַ סומע פון 500 פראַנק אַ וואָך דורכשניטליך, וואָס עס מאַכט אויס אַנדערטהאַלבען מיליאָן פראַנק אַ וואָך"....

• • •

אַזוי איז געווען די ווירקליכע לאַגע אינגאַנצען מיט אַנדערטהאַלבען יאָהר צוריק. און ווי זעהט עס אויצט אויס? דער רעפערענדום, וואָס איז פאָריגע וואָך דורכגעפיהרט געוואָרען אין אַנט= ווערפּען, כדי צו געבען אונגעשערנקטע פולמאַכטען דעם קאָמיטעט, וועלכער

(ענדע זייט 5)

ווי שטאַרק איז סטאַלין און ווי זיכער איז זיין מאַכט?

די שטימונגען ביי די רוסישע אַרבייטער. — די אומצופרידענהייט ווערט דערשטיקט מיט גוואַלט-מיטלען. — דער אומצוטרוי צו דער רויטער אַרמעע. — די אַלמעכטיגע געהיים-פּאָליציי און איהרע שפּיאָנען. — מען גרייט זיך צו אַ מלחמה און מען צוטערט פאַר איהר

פון שאול גינזבורג, לאַנגיעהריגער רעדאַקטאָר פון פעטערבורגער „פריינד"

II.

די דרייצעהן יאָהר הונגער, רעכטלאָ= זיגקייט, גייט, פּאָליטישע שקלאַפערייי, טעראָר האָבען נישט געקענט פערבלייי= בען אָהן פּאָלגען; זיי האָבען געמוזט האָ= בען אַ געוויסע ווירקונג אויך אויף דעם מענשליכען גייסט. די ענערגיע איז אָפּ= געשוואַכט געוואָרען. דער איניטערעס צו פּאָליטישע בראַגען איז שטאַרק געפאַ= לען. די כסדרדיגע פּראָבעס, דער קלאַנג פון די פערשיידענע לאָזונגען — דאָס אַליין איז שוין לאַנג דערעסען, נמאס גע= וואָרען. געוויס, אויב עס וואָלטען געווען מעגליך פרייע וואַהלען און דער ווייטער= דיגער קיום פון דער באָלשעוויסטישער מאַכט וואָלט זיך געוועגדעט אין דער אָבשטימונג, איז קיין שום צווייפעל נישטאָ, אַז די באָלשעוויקעס וואָלטען אין גאַנצען לאַנד בעקומען די שפּאַט ווינ= ציגסטע צאָהל. מען האָט די באָלשע= וויסטישע מאַכט מען זינדעלט און שילט זי, מען ווינצעלט זיך איבער איהר. אָבער דאָס אַליין בעדייט ווייט נאָך נישט קיין ענערגיע, קיין קאַמף ווילען. נישט אַזוי דער פּאָליטישער רעזשים, ווי נמאס ער איז נישט געוואָרען, נאָר די שווע= ריגקייטען מיט שפּייז פּראָדוקטען, זיי רופען אַרויס די הויפּט אומצופרידענ= הייט. די טרוימערייי פון'ם דורכשניטלי= כען רוס געהט דערוויל נאָך נישט פיל ווייטער פון דעם, אַז עס זאָל כאָטש עמאָס גרינגער ווערען מיט עסענוואַרג. די סאָוויעטישע רעגירונג קען גאָט דעם גייסט פון אַ אויסגעהונגערטען, פערמאַ= טערטען פאָלק, און פון צייט צו צייט, דערהויפּט פאַר די גרויסע באָלשעוויזם= טישע יום טובים, וואַרפט זי איהם צו אַ הייז דער תענית'דיגער גאָרמען, — עפּעס אַ מתנה פון וועלכער דער עולם לעקט די פינגער — אַ פּאָר פונט גראָה ווייסע מעהל, צי אַ האַלב פונט פּוטער...

איך מיין, אַז די שילדערונג, וועלכע איך האָב דאָ געגעבען, איז נישט איבער= טריבען, זי גיט אַ ריכטיגען באַגריף ווע= גען די שטימונגען, וואָס הערשען איצט צווישען די ברייטע שיכטען פון דער רו= סישער בעפעלקערונג. אַזאַ אייגנהייט מוז מאַכען די לאַגע, אויב מען בעטראַכט זי אויספאַרטייאיש, אָהן געפּאַהבטע שפּאַ= קולען. איך האַלט אָבער פאַר נייטיג דאָ צו בעמערקען, אַז ביי געוויסע בעדינ= גונגען, צום ביישפּיעל, אין פאַל פון אַ מלחמה אָדער פון אַ ערנסטען אויפ= שטאַנד, וועלכער ווערט מסילא דער צענטער אַרום וועלכען עס אייניגען און אָרגאַניזירען זיך די אומצופרידענע, אָפּאָזיציאָנעלע מיילען, קען די פּאַסי= ווע אָפּהענגיגקייט וואָס איז כאַראַקטע= ריסטיש פאַר די איצטיגע שטימונגען אין'ם לאַנד, גרינג זיך פערוואַנדלען אין ווירקזאַמקייט און אַקטיווער ענערגיע.

דער קאָמוניסטישער יונגער דור

אַנגע פון די קרעפטען אויף וועלכע עס שטיצט זיך דער סטאַלינישער רעזשים און די פאַרטיי יוגענד — די „קאָמסאָ= מאָלצעס" און די יונגע פאַרטיי מיט= גלידער. איך האָב שוין פריהער אָנגע= וויזען דאָס צווישען זיי זענען דאָ קאַר= יעריסטען וועלכע זענען צוגעשטאַנען צו דער פאַרטיי נאָר צוליב פערזענליכע נוּ= צען. עס איז אָבער פאַרהאַן אויך אַ גרויסע צאָהל אַזעלכע וואָס זענען מיט לייב און לעבען איבערגעגעבען דעם קאָ= מוניסטישען געדאַנק און דער סאָוויע= טישע פאַרטיי, האָט אין איהרע הענט. געסען אַז פאַר די דרייצעהן יאָהר נאָך דער אָקטאָבער איבערקעהרעניש איז אויך טערוואַקסען אַ גאַנצער דור יוגענד, וואָס איז שוין פון די קינדער יאָהרען אָן ענ= צויגען געוואָרען אונטער דער הערשאַפט פון די באָלשעוויקעס. די סאָוויעטישע רעגירונג, — דאָס הייסט, די קאָמוניס= טישע פאַרטיי, האָט אין איהרע הענט איבערגענומען די גאַנצע ערציהונג, גלייך פון ווינעלע, און דאָס גאַנצע שולה=ווע= זען. מיט קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדאַ זענען דורכגעזאַפּט דער גאַנצער לימוד און אַלע ערציהונגס אַנשטאַלטען, און עס איז זעלבסטפערשטענדליך אַז דאָס קען נישט בלייבען אָהן ווירקונג. די „קאָמסאָ= מאָלצעס" זענען די פרוכט פון דער פאַנ= טאַזיישער ערציהונג און בילדונג. זייע= רע קענטענישען זענען זעהר ווינציג — אָרעם, זייערע אינטערעסען — באַגרענעצט. אַלץ איז גענומען פון'ם קאָמוניסטישען שולחן ערוך, וואָס יעדער וואָרט זיינס איז הייליג. פון די קינדערשע יאָהרען אָן האָט מען זיי געזאָגט שטרענג אָפּגע= זונדערט פון דער גרויסער, בירגערלעכער וועלט, און אַלץ וואָס זיי ווייסען שטאַמט נאָר פון דער פאַרטיי שוהל און פאַרטיי ליטעראַטור. מען האָט זיי יאָהרען לאַנג טאָג איין און טאָג אויס געפּרעדיגט, און זיי גלויבען פעסט אַז דאָס איינציגע לאַנד וואו עס הערשט אמת'ע פריי= הייט איז סאָוויעט רוסלאַנד; אַז איי= ראָפּאַ, און אַמעריקאַ, קורץ אַז די אויס= לענדישע אַרבייטער געהען אויס פון הונ= גער און נויט; אַז די סאָציאַלע דעמאָ= קראַטען זענען די ערגסטע שונאים פון פאָלק און אַזוי ווייטער. זיי גלויבען באמונה שלמה אַז דער פינף יאָהריגער פּלאַן וועט מאַכען בעשאַפען אַ גן עדן אין'ם לאַנד און אַז עס איז דאַרום נישט= טאָ קיין אָפּפער וואָס מען זאָל נישט מע= זען ברענגען, אַבי דעם דאָזיגען גליקלי= כען פּלאַן צו פאַרווירקליכען. יענע יונגער וועלכע פערמאָגען געזעלשאַפטליכע שטרעבונגען, וועלכע וויל אַרבייטען צום אַלגעמיינעם נוצען, טרעט אַריין אין די רייהען פון'ם „קאָמסאָמאָל" וואָרום די פאַרטייאישע קומוניסטישע אַרבייט איז דער איינציגער מין געזעלשאַפטליכע טעטיגקייט וואָס איז איצט מעגליך אין רוסלאַנד. די „קאָמסאָמאָלצעס" זענען די טרייעסטע דינער און מיטהעלפער פון'ם סטאַלינישען רעזשים. זיי אַרביי= טען מיט בעגייסטערונג אויף אַלע ווינקעל= טשאַפּליבע און פּאָליטישע פראָנטען, אַפילו אין „גע פּע אוּ"; וואָרום שיעור נישט אין די ווינקעלעך האָט מען זיי גע= לערנט אַז „גע פּע אוּ" איז די „בעשי= צערין פון דער רעוואָלוציע". איך קען אין לענינגראַד אַ יודיש מיידעל פון אַ פּאַטריאַרכאַלישער, נאַציאָנאַל געשטימ= טער משפּחה. זי איז פול מיט אידעאַ= ליסטישע שטרעבונגען. מיט אַ יאָר פאַ= צוג צוריק וואָלט אַזאַ איינע געווים צו= געשטאַנען צו דער סאָציאַליסטישער רעוו= וואָלוציאָנערער פאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָ= ליאַ" און נעענדיגט מיט קאַטאָרגע. אויצט איז זי געוואָרען אַ „קאָמסאָמאָל= קע"; זי נעהמט אויף זיך גערען יעדע פאַרטייאישע אַרבייט וואָס מען וויזט זי אָן ווי שווער זי זאָל נישט זיין, און ערפיהלט זי מיט בעגייסטערונג, ברען. אין אַ געשפּרעך מיט איהר האָב איך איהר געשטעלט די פראַגע: ווי וועט זיין אויב מען וועט אייך אַריבערפיהרען אויף אַרבייט אין „גע פּע אוּ"? זי האָט אַפילו קיין אייו סעקונדע זיך נישט גע= קווענקעלט און גלייך געזאָגט: „דעמאָלט וועל איך אַרבייטען דאָרטען". „און אויב מען וועט אייך הייסען אימיצען דער= שיסען, וואָס וועט איהר טון?" זי האָט אַ ריס אַ טראַכט געטון און פּעסט גע= ענטפערט: „עס קען זעהר זיין אַז איך וועל דערנאָך אָראָפּ פון זינען אָבער דעם בעפעהל וועל איך ערפיהלען".

די גרויסע איבערגעבענקייט פון די „קאָמסאָמאָלצעס" שטאַמט דערפון וואָס זיי גלויבען פעסט אין דעם וואָס מען האָט אין זיי אריינגעפּויקט. זיי גלויבען הייליג אין דעם צוקונפטליכען כח פונ'ם „פינף יאָהריגען פּלאַן". ווען זיי וועלען אָבער איבערלעבען די האַרבע ענטוישונג (און די צייט איז שוין נישט ווייט, וואָ= רום עס זענען שוין איצט צו בעמערקען די ספקות צווישען אַ טייל „קאָמסאָ= מאָלצעס") ווען זיי וועלען זיך איבער= צייגען אַז מען האָט זיי בסדר גענאַרט, דאַן וועלען זיי ווערען די ביטערסטע שונאים פונ'ם סטאַלינישען רעזשים, אין מה די געפערליכסטע שונאים, וואָ= רום די יונגער קען נישט ווינציג שטאַרק האַסען, ווי זיין איבערגעגעבען, און זי איז פעהיג אויף מסירות נפש, זי קען אָפּערען מיט זיך.

(דאָס ווייטערע קומט.)

ווי לאַנג קען נאָך געדויערען דער איצטיגער קריזיס?

מיינונגען פון בעריהמטע אַמעריקאַנער עקאָנאָמיקער. — איינציגע זאָגען נביאות, אַז בעסערע צייטען קומען באַלד. — אַנדערע, פערקעהרט, זאָגען, אַז מ'דאַרף נישט זיין צו-אָפּטימיסטיש און נישט פערלאָזען זיך אויף די טרייסט-ווערטער פון די אַמעריקאַנער קאַפּיטאַליסטען.

(אַ בריף פון ניו-יאָרק) :—: פון ל. פּאַנעלמאַן

„דער קריזיס געהט באַלד אַוועק! עס קומט שוין אַ בעסערע צייט!"

אַזאַ פרעהליכע בשורה זאָגט אונז אין די אַמעריקאַנער פּרעסע כמעט יעדען טאָג. וועלכע צייטונג, אָדער וועלכען זשורנאַל איהר זאָלט נישט עפענען, טראָגט זיך צו אייך גלייך דער אָנזאָג, אַז נישט לאַנג וועלען מיר נאָך דאַרפען ליידען, אַז נאָר אונגזיכען קומט שוין די ישועה.

און פאַרהאַן עפּוס אַ גרונד פאַר אַזאַ מין נביאות, אָדער דאָס הייסט בלויז טרייסטען אונז מיט הלשות?

אויב דאָס איז מעהר גישט, ווי אַ טרייסט, האָט עס אַ גאַנץ קנאַפּע בעדיי= טונג, ווייל עס איז גאַנץ שווער צו טרייס= טען מיט קומענדיגע ישועות אַנ'אַר= בייטסלאָזען, וועלכער געהט אויס פון הונגער, אָדער וועלכער שטעהט אין „ברעד=ליין" (ברויט=אָנשטעל).

גוכער פון אַלץ ווענען די מעהרסטע פינאַנסיסטען גאַנץ אויפריכטיג מיט זייער נביאות: זיי גלויבען, ווייל זיי ווי= לען דאָס, ווייל זיי אַליין האָפען אויף דעם עס וואָלט זיך שוין פּטור ווערען פון בוי= טערען קריזיס, מיט דער אַרבייטסלאָזיג= קייט, זוכט מען, ווי מיט ליכט, סימנים פון אַ פערבעסערונג, פון אַנ'אויפלעבונג. און אַז מען זוכט, געפינט מען.

מען זוכט ביישפּילען אין דער פער= גאַנגענהייט, און מען געפינט אויס, אַז די פריהערדיגע קריזיסען האָבען גע= דויערט נישט לאַנג, און דעריבער מאַ= כען דעם פרעהליכען אויספיהר, אַז אויך אויצט, וועט די צרה'דיגע צייט לאַנג נים דויערן.

אין דער אמת'ן איז אָט דער „היס= טאָרישער" אַרגומענט אַ גאַנץ שוואַכער. דאָס, וואָס עס איז פריהער געווען, מוז נישט ווידער זיך איבער'חזר'ן אויף דעם זעלבען אופן. עס ענדערן זיך די אומ= שטענדען, עס ענדערט זיך די וועלט און עס ענדערט זיך אויף דער גאַנג פון לעבן די „פּראָספּעריטי" (וואוילשטאַנד, וואָס מיר האָבען נישט לאַנג איבערגע= לעבט, איז נישט די זעלבע פּראָספּעריטי, וואָס איז געווען אמאָל, און דער קריזיס, וועלכען מיר לעבען איצט איבער, איז אויך נישט דער זעלבער, ווי פריהער. אויב אַמאָליגע קריזיסען האָבען געדוי= ערט אַ יאָהר, אָדער צוויי, הייסט עס נים אַז אויך דער איצטיגער קריזיס מוז דויערען די זעלבע צייט.

דער אמת איז, אַז קיינער קאָן נישט פאָראויסזאָגען מיט זיכערהייט, ווען דער קריזיס וועט זיך ענדיגען.

עס זענען אַוועק יענע יאָהרען, ווען אַמעריקאַ איז געווען אַנ'אָפּגעזונדערטע וועלט, וואָס האָט געמאַכט שבת פאַר זיך. אַמעריקאַ איז אויצט פערקניפּט מיט דער אויסערליכער וועלט מיט טויזענדער פעדים. אַמעריקאַ איז אויצט ביז אַ גע= וויסער מאָס אָפּהענגיג פון אייראָפּאַ, פונקט אַזוי ווי אייראָפּאַ איז אָפּהענגיג פון אַמעריקאַ. און פאָראויסזאָגען די נאָ= הענטסטע צוקונפט פון אַמעריקאַ הייסט פאָראויסזאָגען אויך די נאָהנטע צוקונפט פון אייראָפּאַ. דער איצטיגער קריזיס האָט אַרומגענומען די גאַנצע וועלט און פערשווינדען וועט ער מסתמא אויך נים פון איין לאַנד אַליין. מעגליך, אַז אַמע= ריקאַ וועט זיין דאָס ערשטע לאַנד, וועל= כעס וועט געלינגען פריהער פון אַלעמען דעם קריזיס צו פערטרייבען. אָבער ווי= דער אַמאָל איז דאָס אַ זאַך פון נביאות.

דער גורל פון לענדער ענדערט זיך בכלל אַזוי, ווי עס ענדערט זיך דער גורל פון מענשען. אָט, צום ביישפּיל, איז ענגלאַנד געווען דער גביר צווישען די אייראָפּעאישע לענדער, און אויצט איז זי פּוסלעכאַוויי אַ יורד, ביי וועלכע עס געהט אַלץ מיט דער פּוטער אַראָפּ; די קאָלאָניעס רעדען זיך פון איהר אָפּ, אַלץ מעהר און מעהר, און די אויסזוכ= טען פאַר דער בריטישער אומפּעריע זע= נען גאָרנישט קיין פרעהליכע.

אויצט, איז דער צייט פון דעם שווע= רען קריזיס, פיהלט זיך גראָד פראַנקרייך גישקשה'דיג; זי איז כמעט דאָס איינ= ציגע לאַנד, וואו אַרבייטסלאָזיגקייט פיהלט זיך נישט שטאַרק. און געווען צוי= טען, ווען זי איז געווען אויף צרות.

דאָס איז אויך ריכטיג, ווען מיר פער= טראַכטען זיך וועגען אַמעריקאַ.... דאָס, וואָס מיר האָבען דאָ נישט לאַנג צוריק געהאַט אַ ריזיגע „פּעטע יאָהרען", הייסט נאָך נישט, אַז מיר וועלען איבערגענגט האָבען אונגינען נאָך אַזעלכע גוטע יאָהרען.

אין אַ ווכטיגען אַרטיקעל אין „פאָ= רום" האָט נישט לאַנג צוריק דושעימס ערעמס אויסגערדריקט אַ גאַנץ פעסימיס= טישען געדאַנק, אַז וואָס מעהר עס ענט= וויקעלט זיך די אינדוסטריע אין אַמע= ריקאַ, וואָס שנעלערע און בעסערע מאַ= שינען מיר וועלען אויסטראַכטען, אַלץ מעהר אַרבייטער וועט מען אַרויסוואַר= פען פון די פאַבריקען און אַלץ שאַרפער וועט ווערען די פראַגע פון אַרבייטסלאָ= זיגקייט.

אַ צווייטער שרייבער, סטיוּאַרט טשעיס, אויך אַ בעוואוסטער אַמעריקאַ= נער עקאָנאָמיסט, האָט איצט אַנגעשרי= בען אַ ווכטיג בוך וועגען „פּראָספּערי= טי", און אין דעם בוך פיהרט ער אויך דורך דעם געדאַנק, אַז אויב די אוצ= טיגע ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע זאָל אַנגעהן אַזוי ווייטער, וועלען מיר מיט דער צייט מוזען קומען צו אַנ'= אומגליק.

לויט זייערע אַרגומענטען קומט אויס, אַז וואָס מעהר אוצרות עס ווערען גע= שאַפען און וואָס שנעלער די אוצרות ווערען געשאַפען, אַלץ מעהר צרות ברענגען זיי פאַר די ברייטע מאַסען, וועלכע ווערען אַרויסגעשטויסען פון דער פאַבריק.

אַנגע פון די הויפּט אורזאַכען פון איצטיגען קריזיס בעשטעהט אין דעם, וואָס מען האָט געשאַפען פיל מעהר פּראָדוקטען, ווי פיל מען דאַרף. דוכט זיך, עס האָט געדאַרפט זיין גראָד פער= קעהרט — וואָס מעהר סחורות עס ווע= רען אויסגעאַרבייט, אַלץ מעהר רייכטום

(ענדע=זייט 6)

אין משך פון 1 מינוט איז דערטרונקען געוואָרען אַ שיף מיט אַלע פּאַסאַזשירען

שוידערליכע סצענעס בעת דער קאַטאַסטראָפע

ן רעפּעשען האָבען שוין געמאָל= ין צוליב דעם געריכטען נעפעל אמען אַ צוזאַמענשטויס צווישן 2 שיפען „אַקטוּרוּס" און „אַבע= די לעצטע איז דערטרונקען גע= צוזאַמען מיט 45 פּערזאָן. קאַפּיטאַן פון „אַבּעראָן", העט יעלט גיט אויצט איבער די פּרטים ר שוידערליכער קאַטאַסטראָפע: מעדרושע שיף „אַקטוּרוּס" האָט געשטויסען אין דער „אַבעראָן", האָט בעקומען אַ שטאַרקען זייט מען=וואַנד. דער זייט איז געווען וואָלדיגער, אַז אין משך פון אַ מינוט איז די „אַבעראָן" צוריי= וואָרען אויף שטיקער.

מאָמענט, ווען עס איז פאָרגעקו= קאַטאַסטראָפע איז דער קאַפּי= עלט געשטאַנען אויף זיין ברוקעל ששגדוג, וואָס עס קומט דאָ פאַר, תיכף אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל לאָזען די רעטונגס=שיפלעך, די שורען האָבען זיך שוין בעצייט נישט געקאָנט אַרויסקריגען פון ינעם, און דעריבער זענען זיי אַלע אומגעקומען, נעראַטעוועט זיך נאָר 4 פּאַסאַזשירען. אויז משך פון 1 מינוט האָט זיך דאָס וואַ= סער אַריינגעריסען אין קוימען פון דער שיף. עס האָבען זיך געהערט פערצווייי= פעלטע געשרייען נאָך הילף.

אין מאָמענט פון צוזאַמענשטויס האָט זיך די פרוי פון קאַפּיטאַן קיעלט געפּי= נען אין דער קאַיוטע געבען דעם ברוקעל פון קאַפּיטאַן און זי האָט אויסגעשטעון איהר קליין טעכטערל צום שלאָפען=געהן (די קאַטאַסטראָפע איז פאָרגעקומען אַרום האַלב 10 אַוונט). אַריענטירענדיג זיך אין דער געפעהרליכער סיטואַציע איז קאַפּיטאַן קיעלט אַריינגעלאָפען אין דער קאַיוטע, אַ כאַפּ געטון דאָס קינד און איבערגעבען אַ בעפעהל דער פרוי, אַז זי זאָל אַריינשפרינגען אין ים אַריין. די פרוי האָט איהם געפאָלגט זי האָט אָבער געפינען דעם טויט אין די כוואַליעס. מיט דעם קליינעם כמעט נאַקעטען קינד אין די אָרעמס האָט זיך דער קאַפּיטאַן קיעלט אויך אַריינגעוואָרפען אין ים אַריין. גאַנצע 20 מינוט, וואָס האָבען זיך געצויגען ווי אַנ'אייביגקייט, איז דער קאַ= פּיטאַן געשוואוּמען מיט זיין טעכטערל, וואָס האָט איהם אַרומגעקלאַמערט דעם האַלז, צווישען די אייז=קאַלטע וואַסערן. ענדליך האָט איהם בעמערקט אַ רעט= מונגס=שיפעל פון דער שיף „אַקטוּרוּס". ווען מ'האָט זיי אַרויסגעצוגען אויפ'ן שי= פעל איז שוין דאָס קינד, ליידער, געווען טויט. עס איז פערפרוירען געוואָרען פון דער קעלט.

קאַפּיטאַן קיעלט ערקלערט ווייטער, אַז ווען עס וואָלט איהם אויסגעקומען צו שווימען נאָך עטליכע מינוט, וואָלט ער אַליין אויך פערפרוירען געוואָרען אין די אייזיגע וואַסערן.

דער אומגליקליכער קאַפּיטאַן, וואָס האָט פערלוירען אין דער קאַטאַסטראָפע זיין פרוי מיט'ן קינד, אַז דער צוזאַמענשטויס פון די 2 שיפען איז גע= ווען אַ ריינער צופאַל, און צוליב דעם וואָס די קאַטאַסטראָפע איז געקומען אַזוי אומגעריכט, קאָן מען קיינעם נים מאַכען פעראַנטוואָרטליך פאַר איהר.

אַנ'ערקלעריגע ערקלערונג האָט אויך אָפּגעגעבען דער קאַפּיטאַן פון דער שיף „אַקטוּרוּס", וועלכער האָט נאָך צוגעגע= בען, אַז זיין שיף איז אַ גאַנצע נאַכט גע= שטאַנען אויפ'ן וואַסער און זיך בעמיהט צו ראַטעווען די פּאַסאַזשירען פון „אַבּע= ראָן".

די קאַפּיטאַנען פון ביידע שיפען זע= נען געווען ליבּליכע ברידער.

לאָדז 29. דעצ. 1930
זון אויפג. נג. 7.48
זון אונטערג. אנג. 3.10
מאָנטאָג ט' טבת תרצ"א פ' ויחי

צאָל-אַפּערע אויף 1 מיליאָן זל. אין לאָדז

4—5 יאָהר האָבען בעאַמטע אויסגעפיהרט מיספּרויכען אויפ'ן קאַלישער באַהנהויף.

די לעצטע טעג האָבען די לאָדזער אויספאָרשונגס-אָרגאַנען אויסגעפאָרשט אַ גרויסער אַפּערע אין לאָדזער צאָל-אַגענטור. לויט די ביז איצטיגע בערעכנונגען, דערגרייכט די פערשווינדעטע סומע קרוב 1 מיליאָן זל.

די לאָדזער צאָל-אַגענטור, וואָס געפינט זיך אויפ'ן קאַלישער וואָקזאַל, איז אַ מלוכה'שער אַמט. דער צאָל-אַמט נעהמט אַרום כל-ערליי צאָל-ענינים, וואָס זענען נוגע דעם אימפּאָרט פון אויסלענדישע סחורות, דאָס מאַגאַזיני-רען אנגעקומענע טראַנספּאָרטען ביז דער צייט פון אָננעמען זיי דורך די אַדרעסאַטען א. א. וו.

האָבענדיג אַ דירעקטע מגע-משא מיט לאָדזער עקספּעדיציע-פירמעס, קאַסירט איין ביי זיי דער לאָדזער צאָל-אַמט צאָל אָפּצאָהלונגען, אָפטמאָל זעהר גרויסע סכומים. דאָס בעקומענע געלד ווערט דאַן איבערגעשיקט קיין וואַרשא.

מיט אַ וואָך צוריק איז אין דער צאָל-אַגענטור אויפ'ן קאַלישער וואָקזאַל גע-קומען אַ יונגע פרוי, וועלכע האָט ער-קלערט, אַז איהר געליבטער, אַ מיטאַר-בייטער פון דעמזעלביגען צאָל-אַמט, פיהרט אַ פערשווענדעריש לעבען און גיט אויס גרויסע סומעס געלד, וועלכע ער דעפראָודירט אין צאָל-אַמט.

פערשטעהט זיך, אַז זי, די יונגע דאַמע, האָט שוין איבערגעריסען מיט'ן אַדאָראַטאָר, דערפאַר איז זי געוועזען גענייגט איהם צו „פערשיטען".

עס איז דורכגעפיהרט געוואָרען אַ רעוויזיע פון די ביכער און ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז פאַקטיש זענען בע-גאַנגען געוואָרען מאַכינאַציעס ביים פערשרייבען דערהאַלטענע געלדער און די ביכער. נישט-רעיעלע איינצעלהיי-טען זענען אויך בעמערקט געוואָרען אין די קוויטונגען. ס'האָט זיך אַרויס-געוויזען, אַז אַ לאָדזער עקספּעדיטאָר האָט איינגעצאָהלט אַ געוויסען בעאַמ-טען 700 זל. אויף וואָס עס איז אַרויס-געגעבען געוואָרען אַ קוויטונג אויף דער סומע, אָבער אין צווייטען טייל פון דעמזעלבער קוויטונג, איז גע-ווען קווירט בלויז 70 זל. אַזעלכע קוויטונגען זענען אַרויסגעגעבען פיל אַנדערע פערזאָנען, און אין דער קאַסע זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען 5 — 6 מאָל קלענערע סומעס.

מען נעמט אָן, אַז די דאָזיגע מיס-ברויכען זענען אויסגעפיהרט געוואָרען אין משך פון 4—5 יאָהר דורכאַנאַנד.

די רעוויזיע פון די קוויטונגען און ביכער אין לאָדזער צאָל-אַגענטור ווערט נאָך געפיהרט דורך אַ ספּעציעלער קאָנ-טראָל-קאָמיסיע, דערווייל איז שוין בע-וואוסט, אַז די דעפראָודירטע סומע בע-טרעפט ביז 1 מיליאָן זל.

אין זייערע פונקציעס זענען לעת-עתה אָפּגעשטעלט געוואָרען די צאָל-בעאַמטע טאַדעאוש ביעלינסקי און ראַ-קאָווסקי. זיי זענען זיך נישט מודה אין אַנטיילנעמען אין דער אַפּערע.

טויערען זאָלען געשלאָסען ווערען האַלב 11

נייעסטע פאָדערונג פון די סטרוזשעס

(§) די לאָדזער סטרוזשעס-פאַראיין האָבען ווידער אָפּגעהאַלטען אַ פערזאַמ-לונג אויף וועלכע עס איז אַרויסגערוקט געוואָרען דער לאָזונג צו שליסען די טויערן האַלב 11 אָוונט. אויב די טויערן ווערען געשלאָסען שפּעטער, איז די סטרוזשעס שווער פעסטצושטעלען, צי גנבים האָבען זיך נישט אויסבעהאַלטען אויף די הויפען, ווייל נאָך 11 מוזען זיי שוין שטעהן ביים געשלאָסענעם טויער, כדי אַריינצולאָזען לאָקאַטאָרען. וועגען דעם וועט אָפּגעגעבען ווערען אַ מעמאָ-ריאַל צום שטאָט-סטאַראָסטע.

מיט מעסער'ס און העק

נאָכ'ן ביטערן טראָפּעי

דער 38 יעהריגער יוליאַן בערגער פון באַבאַרי גאַס 3 האָט געלטען פערבעטען צו זיך איינגע לאָקאַטאָרען און מען האָט גענומען בחבריתא אַ קאַפּ בראָנ-פען. אַז דער עולם איז געוואָרען בגילו-פין האָט מען גענומען האַלטען הויכע שמוע'ס וכוחים. אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט און ס'איז געקומען צו הויבען די הענד. דאַן האָט דער 30-יעהריגער מיעטשיס-לאַוו ציענעלקאַ אַ כאַפּ געטאָן אַ האַק און דערלאַנגט אַ זעץ איבער'ן קאָפּ בערגער'ן. די איבעריגע געסט האָבען זיך אַנגענומען און ווידער ציענעלקאַ צעשטאָכען מיט מעסער'ס ווי אַ זיפּ.

דער סוף איז געווען, אַז ס'איז געקומען פּאָליציי און פּאַגאָטאָוויע. מען האָט די פערוואונדעטע באַנדאַזשירט די וואונדען און דערנאָך צונויפגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל.

בלוטיגע נקמה

פון אַ בעליידיגטען חתן

(§) מיט איניגע חדשים צוריק האָט וואַלענטי מענטלעווסקי פון דאָרף לאַ-שאָוו שלאַכעצקיע, וויעלונער פּאָוויאַט, פערקנס'ט זיין טאָכטער סטאַניסלאַוואַ מיט יוזעף שיצינסקי'ן, וואָס האָט ליב געהאַט דעם פּסטערן טראָפּען. צוליב דעם האָט דער מחותן זיך מיישב געווען און זיך אויסגעזוכט פאַר זיין טאָכטער אַן אַנדערן חתן, דעם שכנ'ס זוהן אַנטאָני קאָזשובאָווסקי און האָט וועגען דעם מיט-געטיילט דעם ערשטען חתן.

דערפון האָט דער חתן-בחור שיצינ-סקי זיך געפיהלט שטאַרק בעליידיגט און געשוואוירען נקמה צו נעמען.

עהערגעכטען בעת די נייע מחותנים, די קאָזשובאָווסקי'ס, זענען צוריקגעקו-מען פון די קירך איז פלוצלינג אויסגע-וואַקסען פון אַ בעהעלטעניש דער בעליי-דיגטער ריוואַל און אויסגעשאָסען פון אַ רעוואָלווער 6 מאָל צו די קאָזשובאָווסקי'ס, פון וואָס ביידע זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

נאָכ'ן אויספיהרן דעם שרעקליכען נקמה-אַקט האָט דער מערדער זיך אַליין איבערגעגעבען אין די הענד פון פּאָלי-ציי.

יוד. אַרט.-פעראיין אין פּוילען. דירעקטאָריאַט פון די פעראיינס-טעאַטערן. בעפולמעכטיגטער דירעקטאָר פאַר לאָדז: א. שטאָקפעדער. לייטער: א. בעזמאַן.

לאָדזער יוד. קאַמער-טעאַטער — נייער „אַרט"
ווייסער זאַל „מאַנמייפעל" זאַכאָדניאַ 43
קינסטלערישער לייטער מ. בראָדערזאָן

היינט מאָנטאָג
1 פאָרשטעלונג 9.15 אָוונט
— א. נ. —
„ווער מיר גוטס גינט"

פּראָגראַם: 1) פּראָלאָג, 2) זמירות, 3) די שטאָט, 4) זיבען זאַכען, 5) קישקעלעך גדולות, 6) יודען זינגען, 7) דער וואַזשנער אורח, 8) אין אַ שוף-נעשפעט, 9) אסתר'קע, 10) ראָזען-ליד, 11) נישט-גוט, 12) אונזער מענאַזשעריע, 13) קאָרץ-גראַנדע, 14) אין זאַקאָפּאַנע.

אַנסאַמבל לויט'ן א.ב. פרויען: זיסעל-גירל, מ. דאַלסקאַ, לאָלאַ זילבערמאַן, שיינע-מרים, מאַשע פּעטערמאַן, אָלאַ שליפּאָוויטש. מענער: שמואליק גאָלדשטיין, ש. דזשיגאַן, מאָטעל קאָן, יעקב ריינגלאַס, י. שומאַכער, י. שפּער. מ. אַלטמאַן.

טעקסטען: י. ל. פּרץ, מ. בראָדערזאָן, דער טונקעלער, א. קאַגאַנאָווסקי. מוזיק: ה. רו-בין, א. ביינצלמאַן, און פאָלקס-מאָטיווען. דעקאָר. און קאָסטיומען י. בראָינער, מוזיק-לייטער—ה. רובין, רעזשי-דזשיגאַן, שומאַכער, בינע-אינספּעקטאָר—מ. קאָן, ליכט-עפעקטען - יעראָזאָלימסקי.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער פון 11 פריה ביז 2 בייטאָג און פון 5 אָזייגער אָוו. שבת א גאַנצען טאָג.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מאָנטאָג 29 דעצעמבער

לאָדז (233,8) 11.58 שעה-צייכען, 12.05 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק. 13.15 פּאָרלעזען פון טעגליכען פּראָגראַם ווי אויך קינאָ און טעאַטער רעפּערטואַר, 15.50 פראַנצויזישער אונטערריכט (פון וואַרשא), 16.15 פּראָגראַם פאַר קינדער און יוגענד (טר. פון וואַרשא), 16.45 גראַמאָפאָן פּלי-טען מוזיק פון וואַרשא, 17.15 פּאָרטראַג (טר. פון קראָקא), 17.45 לייכטע מוזיק פון דער וואַר-שאַווער „גאַסטראָנאָמיאַ", 18.45 פערשידענעס 19.10 פּאָרטראַג פון קאָמיטעט צו בעקעמפען די שווינדזוכט אין לאָדז, 19.30 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, 19.55 ראַדיאָ-פּרעסע זשורנאַל (טר. פון וואַרשא), 19.50 גראַמאָפאָן פּלי-טען פון וואַרשא, 20 צווישען (טר. פון וואַרשא), 20.15 שמועס (טר. פון וואַרשא), 20.30 סימפאָני-שער קאָנצערט פון ראַדיאָ אָרקעסטער (טר. פון וואַרשא).

טאָג-כראָניק

אַרבייטסלאָזיגקייט

אין לאָדזער אינדוסטריע - ראַיאָן זע-נען פערגאַנגענע וואָך געווען רעגיס-טרירט 47,183 אַרבייטסלאָזע, דערונטער אין לאָדז — 33.692 אַרבייטסלאָזע.

אונטערשטיצונגען האָבען בעקומען אַרום און אַרום 14.489 אַרבייטסלאָזע, אין לאָדז — 10,238.

אומגליק מיט אַ זקנה

(§) די 75-יעהריגע סאַלאָמעאַ פוקס (פּאָמאָרסקאַ 19) איז אַרויסגעהענדיג פון איהר הויז אומגעפאַלען און בע-קומען שווערע וואונדען אין קאָפּ. די פּאַגאָטאָוויע האָט איהר געגעבען הילף

ראַניוכאַ'ס פערבלוטיגט העקעל און דאָס מעסער,

וואָס האָט אומגעבראַכט דעם פּרעזידענט ציניאַרסקי

„וויכטיגע" עקספּאָנאַטען פאַר'ן קומענדיגען פּאָליציי-מוזעאום אין לאָדז

(§) אין בנין פון לאָדזער אויספאָר-שונגס-אַמט (קילינסקי-גאַס 152) וועט איינגעריכטעט ווערען אַ פּאָליציי-אישער מוזעאום. אין דעם מוזעאום וועלען זיך געפינען אַזעלכע סטאַטיס-טישע טאַבעלעס וועגען פערברעכער און פערברעכענס, וואָס זענען אויסגע-פיהרט געוואָרען אין לאָדז און לאָדזער וואָיעוואודזטווע. אויך וועט דער מוזע-אום זיין פערזעהן מיט פערשידענערליי מכשירים און געוועהר, מיט וועלכע גנבים און באַנדיטען אין לאָדז האָבען זיך בענוצט ביים אויספיהרען זייערע רציחות און רויבערייען.

די ווענד פון דעם אייגענאַרטיגען מוזעאום וועלען זיין „דעקאָרירט" מיט די פאָטאָגראַפיעס פון די ערטער, וואו די פערברעכענס זענען אויסגעפיהרט געוואָרען און וועלען אויך ענטהאַלטען אילוסטראַציעס פון צובראָכענע פייער-קאַסעס, געפעלשטע באַנקנאָטען, וועקס-לען, טשעקען.

צווישען די עקספּאָנאַטען, וועט זיך אויך געפינען דאָס „היסטאָרישע" העקעל, מיט וועלכען דער איצט-משיגע געוואָרענער יונגער מערדער ראַניוכאַ האָט ערמאָרדעט זיינע 3 קרבנות אין משך פון איינינגע שעה. אַלס „עקספּאָ-נאַט" וועט אויך אויסגעשטעלט ווערען דאָס מעסער, מיט וועלכען דער אויפ-געהאָנגענער וואַלאַשטשיק האָט דער-שטאָכען דעם טראַגיש-אומגעקומענעם לאָדזער שטאָט-פּרעזידענט מאַריאַן ציניאַרסקי.

זאַל פון פילהאַרמאָניע
20 נאַרוטאָוויטשאַ 20
פרייטאָג, דעם 2-טען יאַנואַר 8.30 אָוונט
חיה'לע גראָבער
געוו. שוישפּילערין פון „הבימה"
אין ליעד און דראַמע
קינדער-לידער / פאָלקס-בילדער / גאַסען- און גנבים-לידער
חסידישע נגונים
ביים קלאַוויר: איגנאַצי ראָזענבאַום.
בילעטען צו בעקומען אין זאַל פון פילהאַרמאָניע.

שטעה-ערטער

פאַר אויטאָס און דראָשקעס.

(§) פון 1 יאַנואַר 1931 וועט אַריינ-געהן אין קראַפט אַ נייע פאָראָרדנונג וועגען שטעה-ערטער פון אויטאָ'ס און דראָשקעס אין לאָדז. יעדער מין פון די קאָמוניקאַציע-מיטלען וועט האָבען בע-זונדערע שטעה-ערטער. וועגען דעם איז פאָרגעקומען אַ ספּעציעלע קאָנפע-רענץ אין דער שטאָט-סטאַראָסטווע.

אויף איין זייט פון אַ ראָג וועלען שטעהן דראָשקעס, אויף דער אַנדערער זייט—אויטאָס.

ווי האַלט עס מיט'ן בוי פון וואַסער-לייטונג אין לאָדז

דער מאַגיסטראַט וועט אין די נאָ-הענטסטע טעג ווידער בעגייען די אונ-טערהאַנדלונגען מיט אַ בוי-געזעלשאַפט וועגען בויען די וואַסער-לייטונג אין לאָדז.

צום פריהלינג זאָלען די בוי-אַרבי-טען זיך שוין אָנהויבען. דער וואַסער-לייטונג איז אָפּהענגיג אויף די פאָרט-זעצונג פון קאַנאַליזאַציע-בוי אין לאָדז.

גרויסע שרפה

(§) נעכטען פאַרטאָגס האָט אויסגע-בראָכען אַ שרפה אויף וויסאָקאַ № 29 נאָך אַ 2-שעה'ריגע רעטונגס-אַקציע איז די שרפה איינגעלאָשען געוואָרען. די קאַמערן אויף יענעם הויף זענען פער-ניכטעט געוואָרען פון פייער. אַ דאַנק די בעמיהונגען פון די פייערלעשער איז דאָס געדיכט בעוואוינטע וואוין-הויז בעשיצט געוואָרען פון די פייער-צונגען.

די סבה פון דער שרפה איז נאָך נישט בעוואוסט.

די פרוי

(ראָמאַן)

פון א. י. גראָדזענסקי

(39-טע פאָרטזעצונג)

— ביי רייזלען אין די אויגען איז צווישנוויילן דאָ עפּעס „נישט גוטעס".

און מאָרגען אַרויסגערעדט דעם „נישט גוטעס".

ער האָט נישט ווילענדיג דערציי מס-כים געווען, נאָר ער האָט וועגען דעם נישט געטראַכט, קיין צייט נישט געהאַט.

און ווייטער דערמאָנט ער זיך, וואָס-איהם האָט נאָך פריהער מיט אַ צייט געזאָגט אַליין דער מאָלער ראַסקין:

— זי' פּאָזירט, אייער רייזעלע, — האָט ער זיך אויסגעדריקט.

אינסטינקטיוו האָט ער דעמאָלט אַ בייסעל אויך מסכים געווען. געפילט, אַז דאָ שטעקט אַ שטיקעל אמת, נאָר פוני-יעמטוועגען גאָרנישט געענטפערט.

ביי איהם איז דער מה יעשלאַפען.

נאָר איצטער — איצטער איז ער אויף נאָגנצטערט אַז ער קען טראַכטען:

— מיין גאָט?.. — טראַכט ער איצט, פּאָזירט זי טאַקי?... איז זי באמת נישט מער ווי אַ פּאָזע?.. אָט די קליינינקע, לעבעדיגע, אומשולדיגע רייזעלע, רייזע-לע, רייזעלע איז דורכאויס הויכע פּאָזע?. איהר לאַכען איהרער — פּאָזע?.. דער שפּילען און פאַנאַנדערוואַרפען מיט די האָר — פּאָזע?.. דער וואַרימער שמיי-כעל מיט וועלכען זי פלעגט דיר אויפ-נעמען — פּאָזע?... אַלץ פּאָזע?..

26

אין אַ פּאָר טעג אַרום האָט לייקין בעקומען אַ פערחתמעטען פּאַקעט. ער האָט איבערגעריסען דעם קאָנווערט און אַרויסגענומען אַ געדולט-בעשריבענעם בריוו. דאָס איז געווען פון יאַנ'ען.

אין דעם בריוו האָט דער לאַמדן גע-שריבען, אַז אומזיסט איז מען איהם חושד. אַז ער האָט פערפיהרט אַ יודיש מיידעל. אַז ער האָט פאַר געלד געקויפט די ליבע פון ראָזאַליאַ אַבראַמאָוויטש. זיין גורל וויל איהם בעפוילען ליב צו האָ-בען אַ יודישע טאָכטער. זיין ליבע איז אַ טראַגישע דערפאַר, ווייל ער איז אַ זוהן פון קריסטוס'עם גלויבען און ליבט דער-פון. אָבער ער שווערט, אַז ער ליבט זי מיט'ן גאַנצען האַרצען, מיט דער גאַנ-צער נשמה. דאָס פּאַפּירעל, וואָס ער און ראָזאַליאַ אַבראַמאָוויטש האָבען געחתמ'ט איז ראָק געווען אַ שפּאַס און אַ רגע פון צייט-פערטרייב. איהם טוט וועה דאָס האַרץ, ווייל צוליב איהם איז מען ראָ-זאַליאַ אַבראַמאָוויטש חושד ווער ווייס אין וועלכע עבירות, אין דער צייט, וואָס זי איז אַן אַנשולדיגע יודישע טאָכטער.

עס איז געווען אַ לאַנגער בריוו — אָבער לייקינ'ען האָט ער נישט איבער-געצייגט. ער האָט געטראַכט, אַז דאָס האָט רייזעל געבעטען שרייבען אָט דעם דאָזיגען בריוו. דער בריוו האָט איהם ניט געריהרט און גאָרנישט איבערצייגט און גלייכצייטיג גאָרנישט געלייקענט. בכלל האָט ער געשפּירט, אַז דער ענין דאַרף איהם נישט אָנגעהן. ער מאַכט זיך נאַ-רוש, פערנעהמט זיך מיט קליינליכקיי-טען, גרובעלט זיך אין פרעמדע נשמות. ווי קומט דאָס צו איהם? ער איז דאָך אַנ'איבערצייגטער אינטערנאַציאָנאַליסט. ער מאַכט דאָך נישט קיין חילוק צווישען ראַסען און נאַציעס. דאָס איז דאָך מעשה קליינבורגער. אין דערציי איז ער נאָך אַ קינדסקלער. ווי קומט דאָס צו איהם ער זאָל זיך, אַזוי ווי גינזבורג, פערנעהמען מיט אַזעלכע זאַכען? מילא גינזבורג, איהם קען עס אפשר פערדרוסען. אייב-רוגענס האָט ער זיך דאָך אָנגעגרייט פער-בינדען מיט רחל'ן, דאַרף ער האָבען אפשר אַ בערעכטיגונג פאַר'ן געוויסען. אָבער ער, לייקין, דער פּאַרטיי-מענטש, דער וועלט-מענטש — ער שלעפט נאָך אויך אויף זיך די קייטען פון דער אַלטער וועלט? ניין, ער טאָר דאָס נישט ער מוז זיך בעפרייען דערפון. יעדער מענטש איז זיך פריי און זיינע בעציהונ-גען מעשים. יעדער מענטש איז פאַר זיך אַליין פעראַנטוואָרטליך. און זיינע פרי-וואַטע מעשים. יעדער מענטש ענטפערט פאַר זיין אייגענעם געוויסען. און קרבנות ברענגען אין דער נשמה אַרעט איז מיאוס, קליינליך, נידעריג...

וואָס געהט עס איהם אָן, וואָס רייזעל איז נישט נאַטירליך, אויב רייזעל איז נישט אויפריכטיג און זי איז פּאָזע?...

ער האָט זיך אויפגעהויבען פון אָרט, צוריסען יאַנ'ס לאַנגען בריוו און גענו-מען שפּאַנען פון איין ברעג צימער צום צווייטען:

— ניין, ער איז ביז אַהער געגאַנגען אויף אַ פאַלשען וועג, ער האָט זיך גע-מישט נישט אין זיינע ענינים. ער האָט בעליידיגט אַ פרוי. צו וואָס?

זי רייזעל איז דאָס, וואָס עס איז אַנ-אמת'ע הוה. זי פערמאָגט אַלע איהרע חסרונות. אַלע איהרע מעלות. נישט גע-פעלען, אַז וואָס?? הוה וועט אַ אַנ-דערע נישט ווערען. פרוי בלייבט פרוי, הוה בלייבט הוה...

ער האָט דערשפּירט אַ דערלייכטע-רונג, איז אַרום פון שטוב און זיך גע-לאָזט שפּאַנען איבער די גאַסען פון שטאָט מיט אַ גרינגען, בעפרייטען גע-מיט.

(סוף פון ערשטען טייל)

צווייטער טייל.

רעוואָלוציע.

1.

יערמאָלענקאָ האָט געהאַלטען וואָרט: ער האָט רייזלען אַרויסגעפאָדערט קיין קיעוו און „שטאָטישען פערבאַנד", וואו זי האָט בעקומען אַ פּאָסטען פון אַ גע-הילף-סעקרעטאַרין.

רייזעל איז צופרידען געווען פון ביי-מען די שטעל און בכלל פון איהר נייעם אָרט.

און דער פריהערדיגער קרייז-שטאָט האָט זי גאָרנישט געהאַט צו פערלירען. זי האָט אַלץ, וואָס זי האָט דאָרטען אי-בערגעלאָזט די לעצטע צייטען בערגע-סען, עס זאָל גאָרנישט בלייבען ביי איהר אין געדעכעניש. זי האָט דערייבער די שטאָט פערלאָזען מיט אַ פערלייכטערונג. מיט דער האָפנונג אַז אויפ'ן נייעם אָרט וועט זי איהר לעבען אָנהויבען פון דאָס ניי, בעגינען זיך און אַוועק אויף נייע רעלסען. זי איז געקאָהרען מיט אַ פרייי-דיגען געפיהל, נישט ווילענדיג טראַכטען פון דאָס פערגאַנגענע און פליטנדיג זיך נייט צו טראַכטען נישט וועגען גינז-בורג'ן, נישט וועגען לייקינ'ען.

זי האָט געוואוסט, אַז צווישען איהר און זיי איז איבערגעוואָרפען אַ צוים. גינזבורג איז אַוועקגעפאָהרען אין אַ קליין שטעטעל און פלוצלונג געשטעלט אַ חופה מיט רחל'ן. ער עקזיסטירט שוין, הייסט עס, נישט פאַר איהר, ער געהער צו איהר פערגאַנגענהייט. און לייקין, כאָטש ער איז בעסער פון זיי אַלע — די קליינליכע און אַלט-בעל-הבית'ישע מענ-שעלעך — וועט אויך בלייבען פון איהם בלויז גוטע זכרונות פון שעהנע, פון הייסע שלאָפלאָזע נעכט, פון האַרץ-צאַפּ-לען און נשמה-ציטער...

און וואָס ערוואַרט איהר אין דער גרויסער נייער שטאָט? — וועגען דעם האָט זי נישט געוואָלט טראַכטען. קיעוו איז איהר געפעלען.

יערמאָלענקאָ איז אויך צופרידען גע-ווען פון זיין נייער שטעלע. ער האָט רייז-לען אָפּגעגעבען אַ צימער אין זיין גרויס הויז.

דאָס ביטען די שטאָט האָט צוגעגעג-בען רייזלען אַ נייעם לעבענס-אינטערעס, נייעם מוט און ענערגיע.

אין קיעוו האָט זיך ווי אין מוח-אויס-ראַאָנאַ געשפּירט דער אָטעם פון דער מלחמה. די גאַסען זענען פול געווען מיט מיליטעריש-געקליידעטע עולם. פלעגען אָפט דורכמאַרשירען די הויפּט-גאַסען אויפ'ן פראָנט. עס פלעגען דורכ-פאָהרען מאַסען מיליטערישע אַמוניציע און מלחמה-מכשירים און די גאַסען פלע-גען טויב ווערען פון געוויש. און דאָזי-גען פערטויבטען געוויש פלעגט זיך שפּירען אַ אונרוה פאַר'ן הענט, אַ שרעק פאַר'ן מאָרגען, אַ אונטערעס: וואָס וועט זיין? אויטאָמאָבילען פלעגען טומלען און פליהען ווי די רוחות. ביי נאַכט פלעגען די גאַסען בעגאָסען ווע-רען מיט עלעקטרישע ליכט און איבער'ן קרעשטשאַטיק פלעגען שפּאַצירען אָפּי-צירען געאָרעמט מיט זייערע דאַמען. די קאַפעען פלעגען זיין פול און ציהען אַהין נייע בעזוכער. מ'פלעגט זיך אַמוזירען און די טעאַטערן, באַלעט-אָוונדען און בע-לער. קיעוו האָט געלעבט אַ גוטען טאָג. געהוליעט, געבלאַנקט מיט רייכקייט און זאָרגלאָזיגקייט — בעת אויפ'ן פראָנט האָט זיך געגאָסען בלוט. ווער ווייס, צו-ליב וואָס, ווער ווייס פאַרוואָס?..

צו יערמאָלענקאָ'ן איז די הויז פלעגען אין די אָוונדען קומען געסט. דאָס רוב זענען עס געווען יערמאָלענקאָ'ס אַמאָ-ליגע פּאַרטיי-חברים עס-ערען. מ'פלעגט רויכערן אַ סך פּאַפּיראָסען און טומעל-דיג רעדען וועגען דער מלחמה, וועגען די דייטשען, ענגלענדער און פראַנצויזען און מ'פלעגט זיך כסדר אַמפּערן אין פּאָליטיק.

סטעפאַניאַ סעמיאָנאָוונאַ — יערמאָלענ-קאָ'ס פרוי האָט געהאַט דערווייל זאָרג: דערלאַנגען צום טיש, דרעהען זיך אַרום די געסט. און עס האָט געמאַכט דעם איינדרוק, אַז די געסט פערזאַמלען זיך און הויז מעהר צוליב איהר ווי צוליב יערמאָלענקאָ'ן גופא. זי איז געווען אַ וואוילע פרוי, אַ שטילע אָהן פּרעטענ-זיעס. מיט אַ סימפּאַטישען אויסזעהן, מיט סימנים פון נערוועזער אַריסטאָ-קראַטישער שעהנקייט און יחוס און איהרע אויגען האָט נאָך געריהט געוויס-זענער יודישער חן. און זי איז געווען אַ לייד געדער אויסדריק. אַלע האָבען גע-וואוסט, אַז מיט איהר מאַן שטימט זי נישט, נאָר זי טראָגט עס איבער אַלץ שטיל, הכנעה'דיג, ווי אַ גזרה. און איהר האָט נאָך געגלוהעט אַ פונק פון איהר אַמאָליגער יודישער אָפּשטאַמונג און זי האָט זיך נישט געקאָנט מוחל זיין דעם שמד. דאָס געוויסען האָט זי געגריזשעט און געפייניגט, אָבער זי האָט מיט קיי-נעם נישט גערעדט. זי האָט איהר מאַן געבוירען צוויי קינדער, זיי האָבען נישט געוואוסט און ניט געטאָרט וויסען איהר יודישע אָפּשטאַמונג.. זי האָט דערפון געליטען.

(המשך קומט)

אויסקויפען פאטענטען אויף ראטעס!

רעטונגס-קאמיטעט און דער יודישער קרעמער.—נישט צדקה-פושקע, נאר מעשים.— ווער האט א חלק אין דער טרויעריגער לאגע פון יודישען קרעמער און בעל-מלאכה.

אפעל צו די סוחרים-פעראיינען און צו די „קאמערען"

דער ווארשאווער יודישער רעטונגס-קאמיטעט האט בעשלאסען אנצוהויבען א אקציע, צו העלפען יודישע קרעמער און בעלי-מלאכות, וואס האבען נישט קיין געלד אויסצוקויפען פאטענטען צום נייעם יאהר. אויף צו שאפען דעם נויטיגען פאנד, ווענדעט זיך דער ווארשאווער רעטונגס-קאמיטעט צו די ווארשאווער פערמעגליכע יודען, בייצושטייערן צו דער אקציע. דער ווארשאווער רעטונגס-קאמיטעט אפעלירט צו די לאדזער רייכע יודען, אז אויך לאדז זאל נאכטאן דעם ביישפיל.

אמת, טרויעריג, זעהר טרויעריג איז די לאגע פון יודישען קרעמער און בעל-מלאכה. דער לאנג-דויערנדער קריזיס האט זיך מיט זיינע אייזערנע נעגעל טיף איינגעשניטען אין ווירטשאפטליכען אר-גאניזם. מיט יעדען טאג ווערט די לאגע פון דעם קליינעם און מיטעלען סוחר און דעם בעל מלאכה אלץ ערגער און ערגער. דער מבול פון פראטעסטען שווענקט אראפ טויזענדער יודישע עקזיסטענצען. געכטיגע נגידים מיט איינגעפונדעוועטע פרנסות, געהען ממש אוים פון הונגער, אהן האפנונג, אהן פער-ספעקטיוו אויף א בעסערען מארגען.

דער גרעסטער טייל, דער רוב מנין און רוב בנין פון די יודישע קליינהענד-לער און בעלי-מלאכות, שמאכטען נאך אלץ אונטער דעם שווערען שטייער-יאך. דאס, וואס דער לאנגער קריזיס און דער פראטעסטען-מבול האט נישט בעוויזען צוצונעמען, איז זיך מרחם דער שטייער-אמט.

דאס אויער האט זיך שוין אזוי צוגע-וואוינט צו די אלע „וועהגעשרייען" און אינטערפעלאציעס, ווי דער מויז צום האמער-שלאג. אונזערע „עסקנים", סוח-רים-אפוטרפסים און סתם שתדלנים זע-נען שוין מיד געווארען פון די אלע שאבלאנאווע מעמאריאלען צו די „מאס-געבענדע ספערען", און האבען געלעגט די כלים. מ'האט אויפגעגעבען די האפ-נונג, עפעס צו העלפען. די אלע לאדזער סוחרים-פעראיינען, וואס מעהרען זיך, ווי שוואמען נאך א רעגען, זיצען מיט פערלעגטע הענד און זיי האבען נישט די מינדעסטע פערשטענדעניש פאר די נויטען פון דער גרויסער פערצווייפעל-טער סוחרים-מאסע. און דער זעלבער (און אפשר און אנ'ענגערער) לאגע גע-פינט זיך דער לאדזער יודישער האנד-ווערקער, וואס האט אין לאדז אויך דריי האנדווערקער-פעראיינען.

אויף דער זעלבער לאגע, און די זעלבע דרכים, פון די סוחרים- און האנד-ווערקער-פעראיינען, געהען אויך די „קא-מערן" די האנדעלס-קאמערן און די האנדווערקער-קאמער. קיין שום פאזיטי-ווען, קיין איין לעאלער שריט צו העל-פען די נעלומטענע פון רואין און אונטער-גאנג, האבען נאך די „קאמערן" ביז איצט נישט געמאכט. די האנדעלס-קאמער שוט מיט מעמאריאלען און די האנדווערקער-קאמער „פערפאסט" אנ-קעטע-בויגענס צו עקזאמינירען די שניי-דער'ס און פרוזיער'ס.

יא איין גרויסע זאך שטאמט יא פון א האנדעלס-קאמער (פון דער ווארשא-ווער): דער פראיעקט צו העכערען דאס ריבה-געלד לטובת — דעם בוי-פאנד...

אויב דער יודישער קליינער און מיטעלער סוחר איז געקומען צו דער מדרגה פון רבות, אויב שולטען פון יודישען סוחר און פוילען האט זיך „אויסגעאר-מט", אנצוקומען צו פילאנטראפיש-דארף מען עס א סך צושרייבען די סוח-רים-פעראיינען. מיר זאגען עס אפען און דייטליך: די סוחרים-פעראיינען האבען פערגאבלעסיגט און גרינגגעשעצט דעם יודישען סוחר, די סוחרים-פעראיינען, בעסער געזאגט: די אנפיהרענדע ארגאנ-גען האבען נישט ווי געהעריג רעאגירט אויף די „שאצער'ס", וואס האבען (אוי-דער זיך אויסגעדרוקט) אויף אנ'אומפאר-צעלובען אופן געקוקט „דורך די פינ-גער" אויף די אלע לייט, וואס האבען פון די פעראיינען בעקומען מאנדאטען און די שאצונגס-קאמיסיעס און האבען זייערע מוסיעס (ווידער אויף אנ'אומדע-לען אופן) אנגעווענדעט דעם בעקאנטען קאזאצקען יושר: שלאגסט מיין יוד, וועל איך שלאגען דיין יוד. האט מען אזוי לאנג געשלאגען, ביז ביידע יודען האבען אויסגעהויכט די נשמות...

די לאגע פון יודישען קרעמער און בעל-מלאכה איז איצט א שרעקליכע. די קראמען זענען פוסט, די פאליצעס זע-נען לעדיג, הלוואות אויבער'ן קאפ. קיין מזומענער גראשען איז נישטא אויף קיין רפואה. אוצט רוקט אונטער דער 1-טער יאנואר, ווען די קרעמער מוזען אויסקויפען נייע פאטענטען. נאכ'ן ער-שטען יאנואר וועלען, ווי תמיד און דער צייט, ארומגעהען קאנטראלערען אויבער די געשעפטען און די, וואס וועלען דעם 2-טען יאנואר נישט האבען קיין נייע אויסגעקויפטע פאטענטען, וועט מען מא-כען פראטאקאלען. דער פראצעס וועט שפעטער, נאכ'ן געמאכטען פראטאקאל ווייזען א „גבורה" און די סוחרים וועט מען אפשר בעפרייען פון שטראף, אבער דערמיט האט דער סוחרים-פעראיין נאך נישט דערפילט זיין אויפגאבע. איצט האנדעלט זיך וועגען גאר אנ'אנדערער, א פיל ווייטיגער אויפגאבע.

דער ווארשאווער רעטונגס-קאמיטעט מאכט אויפמערקזאם די לאדזער עסקנים אז אויך און לאדז זאל מען זאמלען נד-בות פאר די פערארעמטע און געפאלענע יודישע סוחרים, כדי זיי זאלען קענען אויסקויפען פאטענטען צום נייעם יאהר. מיר, לאדזער, וועלכע קענען די לאגע א: לאדז בעסער, ווי אונזערע ווארשאווער יועצים, ווייסען, אז דאס איז א קול קורא במדבר. מיר ווייסען, אז אין לאדז האבען מיר ביים הייטיגען טאג נישט אזעלכע נגידים, וואס זאלען קענען (אדער: וועלען) געהען אבער'ן ביטעל און געבען נדבות פאר אזעלכע צוועקען. מיר, לאדזער ווייסען גראד דעם היפוך: די לאדזער נגידים (וואו זענען זיי!..), די גרויס-אינדוסטריעלער, אדער גרויסע הורטאווניקעס, זענען פעראינטערעסירט דעם קליינעם סוחר אפצורוימען פון וועג. ממילא גלויבט זיך נישט, אז אט די יודען זאלען שטיצען די, וואס זיי ווילען דערשטיקען.

נישט דאס איז דער וועג פון תולת העלפען און דעם פרט, קענען נישט די איינצעלנע מנדבים, נישט די צדקה-פושקע דארף קומען און בעטראכט, העלפען דארפען איצט — די סוחרים-פעראיינען. אט א די, וואס גלעטען אלס די אפיטרופסים פון סוחרים-קלאס. אט צו די הערען דארף מען איצט זאגען: גענוג מויל-מלאכה, ווייזט מעשים! גענוג געשפייזט דעם עולם מיט שאבלאנאווע „רעקור-סען" און מיט נעכטיגע טעג. איצט איז א מאמענט פון טאט.

וואס דארף, אלזא, איצט, אין דעם מאמענט, געטאן ווערען?

נישט נדבות זאמלען און נישט קלא-פען מיט דער פושקע. די סוחרים-פער-איינען צוזאמען מיט דער האנדעלס-קאמער מוזען אויפהויבען אנ'אליארם אנ'אל ארם, וואס זאל געהערט ווערען דארט וואו מ'דארף אזהם הערען... עס דארף אייפמערקזאם געמאכט ווערען, אז ביים איצטיגען טרויעריגען מאמענט, איז דער קרעמער און האנדווערקער, וואס האט נישט דעם טאג אויבערצולעבען, נישט ביכולת און איין מאל ארויסצוגע-מען די שווערע הונדערטער זלאטעס. עס מוז קודם כל אויסגעפועלט ווערען צו פראלאנגירען דעם טערמין פון אויסקוי-פען נייע פאטענטען אויף א חודש, און דאס זאל זיין און ראטעס, ד. ה. ביז דעם 1-טען פעברואר זאל אנגעצאהלט ווערען א טייל, און די רעשט זאלען די קרעמער קענען צאהלען און ראטעס אהן שטראף-פראצענטער.

נאר אויף אזא אופן וועלען די פער-ארימטע קרעמער זיין אימשטאנד צו דערהאלטען זייערע קלאגעדיגע, מ'שטייגט נעזאגט, עקזיסטענצען.

מיר ווענדען זיך דערום פון דעם ארט צו די סוחרים-פעראיינען און צו דער האנדעלס-קאמער שוין אנצונעמען שריט אויף דעם געביט, כדי ס'זאל נישט ווערען צו שפעט.

—ושאן—

וועגן „עזרת אולמים"

די לאדזער טויב-שטומען-שולע

די פרעסע ווידמעט גרויסע ארטיק-לען דעם יודישען קונסט-מאלער מ. מינקאווסקי, וואס איז אומגעקומען מיט א טראגישען טויט אין בוענאס-איירעס. מ'לויבט איהם הויפטזעכליך דערפאר, ווייל ער איז געווען טויב-שטום. די וועלט איז געווען פאר איהם, ווי פער-שלאסען. מיט קיינעם האט ער זיך נישט געקענט דורכרעדען מיט דעם מענשליכען לשון, נישט געהערט, וואס ארום איהם טוט זיך. און פארט איז ער נעקומען צו אזא הויכער מדרגה און זיך קונה שם געווען אין דער וועלט אלס גרויסער קונסט-מאלער.

מ'לויבט זיין חוש און געשמאק. ער פלעגט וואנדערן פון שטאט צו שטאט, בעזוכט אלע שיהלען, מושב זקנים'ס אפילו בית-עלמינ'ס האט ער נישט דורכגעלאזען, אבי צו דערטאפען דעם יודישען טיפ, מענשען מיט זייערע מא-ניערען און קליידונגס-ארטען פון אלע צייטען. דעריבער האבען זיינע בילדער געהאט אזא גרויסען ווערט.

פאר לעזער, וואס האבען אזעלכע טויב-שטומע קינסטלער מיט אייגענע אויגען נישט געזעהען, מאכט דאס באמת א וואונדערבארען איינדרוק. מיר, וואס שטעהען נאהענט צו דער לאדזער טויב-שטומען-שולע, זעהען אבער זעהר אפט פעהיגע קינדער אונ-טער די קאליקעס.

מיר האבען שוין געהאט תלמידים מיט גרויסע פעהיגקייטען צו מאלעריי, ווען מיר וואלטען זיין ביכולת זיי צו-לאזען בילדען וואלטען זיי אפשר אויך געווארען אנערקענטע מאלער. מיר זע-הען אפט צווישען די טויב-שטומע פע-היגע שילער צו מוזיק, כאטש זיי הע-רען נישט און קענען קיין מעלאדיע מיט'ן מויל נישט ארויסברענגען און פארט זענען זיי צו מוזיק בעגאבט. איינער פון אונזערע שילער שפייזט זיי-נע עלטער, א דאנק זיינע מוזיק-פעהיג-קייטען. ער האט א לאגער פון גראמא-פאנען פליטען און מיט דער הילף פון זיין פעדער, פערשטעהט ער זיינע קונ-דען, זוכט אויס פאר זיי די שענסטע לידער, לויט זייער געשמאק און שטעלט זיי זעהר צופרידען.

מאנכע האבען פעהיגקייטען צום טאנצען און כאטש זיי הערען נישט דעם נגון טאנצען זיי צום טאקט.

אנדערע, ווידער. שפילען טעאטער, ווי געשולטע ארטיסטען, האלטען רע-דעס אויף זייער שטים-לשון, צום בע-וואונדערען.

אט די גוטע טאלאנטען געהען ביי אונז פערלוירען, ווייל עס פעהלט אויס געלד-מיטלען. אונזער פובליקום גיט נישט די מעגליכקייט צו אונטערשטי-צען טויב-שטומע קאליקעס מיט העכע-רער בילדונג, מיר קוועלען זיך גענוג דורכצושטיפען מיט דעם טעגליכען גע-ברויך: צו בעצאהלען דירה - געלד, לעהרער און פערסאנאל, אויסצוהאלטען זיי מיט אכילה און הלבשה הלבוש-גען.

און ווען מיר דערמאנען זיך, ווי מיט צעהנדליגע יאהרען צוריק, איידער „עזרת אולמים" האט עקזיסטירט, ווי אט די קאליקעס טויב-שטומע האבען זיך ארומגעדרעהט אין גאס, ווילד אהן ערציהונג און זיי זענען געווען א לאסט פאר'ן פובליקום און, א שפילצייג פאר לאבוזעס, זענען מיר שטאלץ אויף אונ-זער שולע און תלמידים. מיר האבען דאך פון די ארימע אונגליקליכע קא-ליקעס, פאר געברויכבארע מענשען געמאכט.

פיל פון אונזערע ערצויגענע מעדלען און יונגלען זענען גוטע בעלי מלאכות געווארען, זיי האבען חתונה געהאט, לעבען צווישען זיך בשלום און דער-נעהרען זיך בכבוד, זיי האבען שוין קינדער, וואס דער רוב פון זיי רעדען נארמאל.

ליידער, האט אונז דער קריזיס צו-געדריקט און מיר ראנגלען זיך מיט אונגעהויערע געלד-שוועריגקייטען, אזוי אז מיר האבען געמוזט איינארדנען א „קיערמארש" מיט פערשידענע פער-וויילונגען פאר קינדער און דערוואק-סענע און די הכנסה דארף ראטעווען די שרעקליכע סיטואציע פון דעם פער-איין „עזרת אולמים".

דער קיערמארש וועט פארקומען דעם 3. 4. 5. און 6. יאנואר אויף נארו-טאוויטש 20, בעטען מיר דאס געעהר-טע פובליקום צו ערפילען זייער חוב און אונטערשטיצען די טויב-שטומען-שולע מיט אלעם, וואס ס'איז מעגליך.

ב. א. גליקסמאן.

פרעזעס פון טויב-שטומען-שולע „עזרת אולמים".

א כלה, וואס האט „נישט אויסגעהאלטען דעם עקזאמען" און געטריבען די מוטער אין משוגעים-הויז אריין

לאדזער ארים מעדעל פאהרט צו איהר חתן קיין ארגענטינא, אויפ'ן וועג ווערט זי אפגערעדט דורך א פרויען-הענדלער

„אז ס'איז אויפגעלעגט א צרה, קומט זי אין שטוב אריין" — זאגען יודען. דאס קלוגע ווערטל בעשטעטיגט זיך אויך דאסמאל, אין דער פאסירונג, וואס האט פאסירט אין דער יודישער וועבער-משפחה ג—ן אין לאדז.

וועבער דאס זענען אזא מין פאלק, וואס קיינמאל שמייכלען זיי נישט, קיינ-מאל זענען זיי נישט יונג — שטענדיג זענען זיי פערטרויערט, מיט א זויערן שטריך ביי די מויל-ווינקלען און גרוי, ווי די טויבען.

מאכט זיך שוין, אז א וועבער-יוד זאל האבען א קאפעלע גליק, און ער האלט אין דאס גליק מיט אייזערנע צוואנגען, קומט אונטער א שד, וואס פערנארט איהם און אויס גליק.

דער יוד ג—ן האט א חוץ א פייפענ-דיגען דלות אין שטוב אויך א טאכטער וועלכע האט שוין לאנג געדארפט הע-רען אויפשפילען... נאר אזוי ווי א יו-דיש קלויסטער איז נישטא, איז בע-שעהרט געווארען, אז צו טאטע-מאמעס דאגה מגדל-צו זיין די טאכטער, זאל ענדליך נעמען א סוף. דאס מיידעל דוקא נישט א"מיאוס'ע, א געשיקטע און מיט נאך אנדערע מעלות, האט בעקו-מען א חתן, א פערדינער און ס'האט שוין געהאלטען אט-אט פאר א חתונה. נאר אזוי ווי דער קריזיס האט גענו-מען ווערגען די ארימעלייט אויף בא-לוט, האט דער ארימער טאטע אפילו נישט געקענט חלומ'ען וועגען צוטון א האנד צו דעם. דער זמן-חתונה איז אפ-געשלעפט געווארען אזוי לאנג, ביז וואנען דער חתן האט געמוזט לויפען אין דער וועלט אריין זוכען ברויט. ער איז געפאהרען קיין ארגענטינא, וואו ס'איז איהם נישקשה'דיג געגאנגען, און האט צו זיין כלה אין לאדז געשריבען גוטע בריף. דאס מיידעלשע הארץ האט לאנג געציטערט פאר שרעק „טאמער פער-געסט ער אין איהר", ביז זי האט דער-לעבט צוקריגען א שיפסקארט מיט געלד און הייסען בריף, אז ער קוקט שוין אויס די סעקונדע, ווען זי וועט קומען צו איהם.

די כלה איז מיט גאט'ס הילף ארויף אויף דער שיף, וועלכע האט זיך גע-שלעפט איבערן אקעאן 3 וואכען צייט. דעם מיידעל איז נעווען היפשליך אוי-מפטיג, נאר גאט האט זי נישט פער-לאזט. אויף איהר האט געווארפען אנ'-אויג אנ'עלעגאנטער, שענער יונגערמאן וועלכער האט זי געטרייסט און די גאנ-צע צייט פון דער רייזע געזעלשאפט געלייסטערט. פון דער בעקאנטשאפט צווישען לאדזער כלה-מיידעל, וואס איז געפאהרען קיין ארגענטינא צו איהר הארצענס-געליבטען, האט זיך גיך אויס-געפיקט אזא נאהענטקייט, אז ביי דער פריילין איז מיטאמאל „פערדרעהט גע-ווארען דאס הארץ". איהר שיף-פריינד האט זי אזוי בעארבייט, אז צוקומענ-דיג צום ארגענטינער ברעג האט זי נישט געוואלט ארויס אויפ'ן ברעג, וואו עס האט אויף איהר געווארט מיט א פלאטערנדיג הארץ איהר חתן.

א שרעקליך-אונרוהיגער איז דער חתן אריין אין דער שיף, וואו ער האט געטראפען זיין כלה אין געזעלשאפט פון א פרעמדען הער. ווען ער האט איהר געפרעגט: וואס געהסטו נישט ארויס, איך געה אויס נאך דיר". האט זי פערשייט געענטפערט: „נישט צו דיר בין איך געקומען".

געזעהען, אז ס'שמעקט מיט א גאר-נישט גלאטיגע געשיכטע, האט דער חתן גענומען שטרענג, און די כלה האט געמוזט פערלאזען דעם פרעמדען מאנסביל, און מיטגעהן מיט איהם. פערשטעהט זיך, אז די גדולה איז שוין געווען אנ'אפגעקיהלטע. אין די שעהנע צוגעגרייטע צימערן מיט אלעם גוטען האט די יונגע דאמע זיך ארומגעדרעהט סך-הכל א פאר טעג און, איידער עס האט געזאלט פארקומען די חתונה — איז זי ארוים אויפ'ן שפרונג און זיך נישט מעהר געוויזען א היים.

דער יונגערמאן האט זי לאנג גע-זוכט איבער פערשידענע פערדעכטיגע ערטער, ביז ער האט זי געפינען. צו זיך א היים האט ער זי שוין נישט גע-פיהרט, ער איז אוועק אין דער פאלי-ציי און מיטגעטיילט וועגען דער גאנ-צער געשיכטע מיט זיין כלה און איהר „ליבע" מיט א פרויען-הענדלער, וועל-כער האט זי פערפלאנטערט אין א מיאוס'ער נעץ.

און די כלה איז ווידער אויס - כלה צוריקגעשיקט געווארען קיין פוילען — אויפ'ן חתן'ס פערלאנג.

אז דאס מיידעל איז ווידער אהיים-געקומען קיין לאדז און נישט געוואלט אויסזאגען, וואס מיט איהר האט פא-סירט, איז די גאנצע שטוב ביים וועבער פערוואנדעלט געווארען אין א גהינום. דער פאטער האט פון עגמת-נפש און גריזשעניש אויפגעהערט צו ארבייטען און צו עסען; די מוטער האט זיך געהאקט מיט העלצער אין קאפ אריין און דאס מעדעל האט אנגעהוי-בען קרענקען. דערמיט האט זיך די טראגעדיע נישט אויסגעלאזט. דער חתן וואס האט פריילין ג—ן ארויסגעשיקט פון בוענאס-איירעס, וואו איהם איז גוט און וואויל, האט נעלאזט וויסען זיינע געוועזענע מחותנים, אז ער האט שוין מיט מזל חתונה-געהאט מיט אנ'ארנט-ליך מעדעל. זייער טאכטער פראניא, וועלכע ער האט שארק געליבט, האט דעם עקזאמען נישט אויסגעהאלטען ...

פון צרות איז די ארימע מוטער משוגע-געווארען. דעם לעצטען שבת האט די פאגאטאוויע אינטערווענירט לטובת דער קראנקער, פאר וועלכער עס איז נעמאכט געווארען א פלאץ אין „קאכאנובקא".

דער קריזיס אין אמעריקא

(ענדע פון זייט 3)

הערט געשאפען און אלץ מעהר דארפען דעריפון געניסען די פאלקס מאסען. אבער אין דעם בעשטעהט דער הייפט ווידערשפרוך פון דער איצטיגער ארד-נונג, וואס די געשאפענע אוצרות זענען אפט נישט א ברכה, נאר א קללה פאר די ארבייטער.

דאס וואס מען רופט מיט'ן נאמען „איבערפראדוקשאן" — אנ'איבערפלוס פון פראדוקטען, איז איינע פון די הויפט קוועלען, פון וואנען עס נעמט זיך דער איצטיגער קריזיס. און וואס גרעסער דער איבערפלוס וועט זיין, אלץ ווייניגער מעגליכקייטען וועלען האבען די ארבייטער צו קויפען די פראדוקטען.

עדעמים רופט אן אזא לאגע מיט'ן נאמען „פראגרעסיווע ארבייטסלאזיג-קייט" — אנ'ארבייטסלאזיגקייט וואס פערגרעסערט זיך אלץ מעהר און מעהר. אין אזא צושטאנד מוז קומען, אויב די מעכאניק וועט זיך אלץ מעהר פערבע-סערען, ד. ה. אויב שנעלערע און בעסע-רע מאשינען וועלען איינגעפיהרט ווערען אין דעם ווייטערדיגען גאנג פון דער אינדוסטריע.

פאראן, אבער, אויך מיינונגען, אז אזא געדאנק איז א היבש ביסעל איי-בערטריבען. אמת, די מאשינען נעמען אוועק א טייל ארבייט ביי די ארבייטער און שאפען דערמיט ארבייטסלאזיגקייט, אבער אין דער זעלבער צייט ווערען דאנק די נייע מאשינען גאנצע אויסגעארבייטעט פון ארבייטער, און דעריבער שאפט זיך דאך נייע ארבייט.

אבי, האקסען אויס פון יאהר צו יאהר אלץ נייע רייזיגע אינדוסטריעס, וועלכע ציהען ארבייטער ... נעמען

ווי דאס פונט יאהרען פרידער גע-ווען, ווענען אזעלכע מעכטיגע אינ-דוסטריעס, ווי די ראדיא-אינדוסטריע, די פילם-אינדוסטריע, און ווער ווייסט ווי אזוי עס וועט זיך אין גיכען ענט-וויקלען די יונגע לופט-פליהערייז. די אלע נייע אינדוסטריעס פארערן ארבייטער העגד, און אויב אויך איין אינדוסטריע שטויס ארויס ארבייטער, שלינגט די אנדערע זיי אריין.

די אינדוסטריע און דאס גאנצע עקאנאמישע לעבען מאכט דורך צייטען פון אויפבליהונג, פון אויפגאנג, און אויך צייטען פון ירידה, פון צעטומלונגען קריזים. דאס זענען די בעוואוסטע „ביז-נעס-סאיקלס", וועלכע חזר'ן זיך איבער פון צייט צו צייט.

נאך די „פעטע יאהרען" קומען די „מאגערע יאהרען", וועלכע עסען אויף אלץ, וואס איז אפגעשפארט געווארען. די אויסגעמאגערטע אינדוסטריע כאפט זיך צו מיט א נייעם דורשט צו דער אר-בייט, און אזוי קומט ווידער פאר אנ'-אויפבליהונג פון דעם האנדעל, פון דער אינדוסטריע און פון גאנצען עקאנאמי-שען לעבען.

ווי לאנג אזא קריזיס קען דויערן, ווענדט זיך, אלזא, אין דעם איבערפלוס פון פראדוקטען, וועלכע זענען געשאפען געווארען אין די פריהערדיגע יאהרען, און ווער קען דאס זאגען בעשטימט, ווען אזא איבערפלוס קען אויסגעשעפט ווע-רען?

נאכפאלגענדיג די פינאנציעלע בערוכ-טען פאר די לעצטע מאנאטען, קענען מיר דערוואל נישט זעהר שטארק בע-נייסטערט ווערען פאר דער נאהענטער צוקונפט; ווי גיבען נישט קיין גרונד פאר צו-פרעהליכע אויסזיכטען. א סך פון די גרעסטע פירמעס מוזען זיך בענוגענען מיט פיל קלענערע דיווידענדען, ווי פריה-ער, און איינע וועלען מוזען אפילו אנגאנצען איבערלאזען (די אינגענטומער פון די אקציעס) אהן שום דיווידענד.

די איצטיגע אויפגאבע, לויט די מיי-נונגען פון די אמעריקאנער פינאנסים-מען און קאפיטאליסטען, בעשטעהט און פערדרינגען די פריהערדיגע מעות'ן, און אויסגלייכען די פריהערדיגע פאלשע רעכענונג, און וועלכער די אינדוסטריע איז אוועק פאר די לעצטע פאר יאהר און און צוגרייטען א באדען פאר אנ'-אויפלעבונג פון דעם עקאנאמישען לע-בען.

און איצט, ווען מען פרעגט ביי די פארשטעהער פון אמעריקאנער קאפי-טאל: ווען וועט דער איצטיגער קריזיס זיך ענדיגען? וואס פאר א פלענער פיה-רען זיי איצט דורכצופיהרען בעסערע צייטען? — קווענשען זיי מיט די פלייצעס און ענטפערן מיט מארגע, אומבע-שטימטע און אומקלארע פראזען: מעג-ליך, זאגען זיי, אז נאך אין גיכען וועט ווערען בעסער, און מעגליך, אז דער קריזיס וועט זיך נאך אביסעל פערציהען אבער נאכדעם וועט קומען באלד א נייע פראספעריטי, און אפשר נאך א פיל גרעסערע, ווי פריהער.

זייער ענטפער דערמאהנט אונז אן דעם ענטפער פון יענעם רוסישען פויער, וועלכען מען האט געפרעגט, צי עס וועט באלד זיין א רעגען, צי נישט.

„ניין — האט ער געענטפערט — קיין רעגען וועט נישט זיין; און אפשר וועט יא זיין א רעגען; אבער, אז עס וועט זיין א רעגען, וועט עס זיין א גוס-רעגען; און מעגליך, אז עס וועט בלויז א שפריץ טון א רעגענדעל".

—=080=—

ווי זעהט אויס די לאגע אין בעלגיע?

(ענדע פון זייט 7)

וועט געוועהלט ווערען פון יעדען ריא-מאנט-קלוב און וועלכער וועט פערטרעטען די אלגעמיינע אינטערעסען פון די דיאמאנטען-סוחרים האט געגעבען א מעהרהייט פון 80 פראצ. שטימען פאר די פולמאכטען. אויף 8263 פערזענליך פערזענליך מיטגלידער האבען 6358 זיך בעטייליגט אין דער אפשטימונג, און 4065 האבען געשטימט פאר די פולמאכ-טען. די דאזיגע גרויסע מעהרהייט איז כאראקטעריסטיש פאר דער שטימונג, וואס הערשט איצט אויפ'ן דיאמאנט-מארק. זי בעווייזט ווי ווייט עס איז קרי-טיש די לאגע.

צי איז אבער פאראן אנ'אויסוועג פון דער לאגע און וואסערע מיטלען וואלט מען בעדארפט אנווענדען, כדי צו ראטעווען די דיאמאנט-אינדוסטריע פון אונטערגאנג?

מיט דער דאזיגער פראגע האבען מיר זיך געווענדעט צו איינעם פון די פראמינענטעסטע חוגע דיאמאנטערען און עסקנים.

— קודם כל — האט געזאגט אונזער אינפארמאטאר — מוז מען דא אויפ'ן ארט רוהיגען דעם מארק. עס דארף נים מעהר דערלאזט ווערען, אז פירמעס זא-לען האנדלען ווייט ארויס אויבער זייערע כחות, אז מען זאל פיהרען געשעפטען אויבער די מעגליכקייטען. און אזוי האט מען זיך פערפלאנטערט אלץ מעהר און מעהר און אפשטעלען האט מען זיך נים געקאנט.

די אנטווערפענער פירמעס האבען אזוי געטריבען זייערע געשעפטען, וואס אמאל ווייטער און גרעסער, וואס אמאל גרעסערע געשעפטען, גרעסערע קרעדי-טען, גרעסערע ריסקאנטאס. זיי האבען זיך צופיל אנגאזשירט, האט מען צאה-לונגס-שוועריגקייטען. אזוי האט מען אי-בערגעפיהרט דעם האנדעל. דארף מען איצט צוריקשטעלען א נארמאלע לאגע און קודם כל מוז מען בעגרענעצען דעם ארטנפיהר פון ברוטשטיין. עס מוזען אנ-גענומען ווערען אלע מיטלען, אז די דרום-אפריקאנישע רעגירונג זאל אפ-שטעלען אדער לכל הפחות פערקלענערן ביז צום מינימום דעם עקספארט פון ברוט. אבער דערוויל איז שלעכט און אנטוועריסען...

א. בעלגיעה

> **קופאן № 183**
> **אויף אומזיסטע יורידישע עצות.**
> דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון דזונזער רעדאקציע.
> **גילטיג היינט מאנטאג,**
> ד. 29. דעצ. פון האלב 9 אוו.

פערשאָלטענע בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט

(110 פאָרטזעצונג)

פלוצלינג האָט זיך קירטען אויפגעהויבען פון אָרט און זאָג געטון.

— זעהט איהר, הער שוצמאַן, יעצט איז געקומען די צייט, ווען איך מוז רעדען.

דער שוצמאַן איז געבליבען שטיל. די זשאַנדאַרען האָבען דעם פערשוין פערדעכטיג אנגעקוקט.

— הער וואַכטמייסטער, ווילט איהר מיט מיר אויף א פּאָר מינוט א שמועס טון בסוד.— האָט קירטען זיך געווענדעט צו איינעם פון די זשאַנדאַרען, צום עלסטען.—

דער עלסטער האָט בעטראַכט קירטען'ען עטליכע סעקונדען, דערנאָך האָט ער געוואָרפען א פרעגענדען בליק אויף דעם שוצמאַן.

— דער דאָזיגער האָט שוין פריהער עפּעס גערעדט, אז ער ווייסט וועגען דער פערשוואונדענער פרוי.—האָט דער שוצמאַן זיך אנגערופען.

— נו, לאָמיר הערען. — האָט דער וואַכמייסטער געענטפערט.

קירטען איז מיט איהם צו צו א בעזונדערען טיש און ער האָט זיך אוועקגעזעצט מיט דעם זשאַנדאַרען-וואַכמייסטער.

אלע פערזאַמעלטע האָבען זיי אָנגעקוקט. א ן א שטילען מורמעלדיגען טאָן האָט קירטען אָנגעהויבען צו דערצעהלען. די זשאַנדאַרען האָבען מיט די פּנים'ער געוויזען, אז זיי זענען טיף איבערגענומען פון קירטען'ס ערקלערונגען.

קירטען'ס ערקלערונגען האָבען געדויערט א האַלבע שעה. דאַן האָבען זיך די זשאַנדאַרען פלוצלינג אויפגעשטעלט און פערלאָזט דאָס צימער.

שפּעטער איז דער ווירט צוגעגאַנגען צו קירטען'ען און איהם געפרעגט:

— נו, וואָס האָט איהר דערצעהלט די זשאַנדאַרען? — האָט דער ווירט געפרעגט.

— איך וועל אייך שפּעטער זאָגען! אדיע! האָט מיט הויזק געזאָגט קירטען און פערלאָזט דאָס צימער.

21. קאַפּיטעל.

דאָס גאַסט-הויז איז האַרט געלעגן ביי דער ברייטער גאַס, וואָס האָט אדורכגעטיילט דאָס דאָרף. הינטער דער שענק האָט זיך דער וועג געקרייצט און געפיהרט צו דער ווילע פון גראף רײַנפעלד. אינמיטען פון דעם דאָזיגען וועג האָט זיך געפינען א סטעזשקע, וואָס האָט געפיהרט צום וואַלד און צום יאַגד-פּאַווילִיאָן.

ווען קירטען האָט פערלאָזט דאָס גאַסט-הויז, איז ער א ווײַלע געבליבען שטעהן און געקוקט פאַרשעמט אויף דעם שלאָס.

די זשאַנדאַרען זענען אוועק צום וואַלד! זיי האָבען מיך געפאָלגט.—האָט ער געזאָגט צו זיך. — זיי וועלען אָבער מוזען א ביסעל וואַרטען, ביז איך וועל קומען.

מיט די דאָזיגע ווערטער האָט ער זיך געלאָזט דעם וועג, וואָס האָט געפיהרט נישט אין וואַלד, נאָר אין דער ווילע.

ביים שלאָס האָט זיך געפינען א פּאַרק. אין איהם איז קירטען אריין. אין פּאַרק האָט ער געוואָרפען א בליק אין פענסטער פון דער ווילע.

— צום טײַוועל, זי ווייסט נישט, אז איך וועל יעצט קומען!—האָט ער געמורמעלט, ווען ער האָט אין די פענסטער קיינעם נישט געזעהן. דערנאָך איז ער געגאַנגען עטליכע שריט ווייטער און האָלט זיך אָבער אזוי, אז ער זאָל דורך די פענסטער פון דער ווילע פון קיינעם נישט בעמערקט ווערען.

אָנקומענדיג צו א שטאַרקען גרויסען בוים איז ער געבליבען שטעהן און ווידער געוואָרפען א בליק אין די פענסטער און האָט ווידער אויף זיין שטייגער גענומען מורמלען צו זיך:

— אויב זי וועט נישט באַלד קומען, וועל איך אוועקגעהן. איך קען די זשאַנדאַרען לאַנג נישט לאָזען וואַרטען.—האָט ער געברומט, אראָפּגענומען פון קאָפּ זיין הוט און מיט איהם געפאָכעט אין דער לופט. זיינע אויגען זענען געווען צוגעשמידט צו די פענסטער פון דער ווילע.

פלוצלינג האָט ער בעוויזען א פרעהליך פּנים.

אין דער הויך האָט זיך געעפענט א פענסטער, פון וועלכען עס האָט גענומען ארויסקוקען א פרויען-געשטאַלט; עס איז געווען די גרעפין אדעלא.

— ענדליך! — האָט קירטען א מורמעל געטון און א וואָרף געטון דעם הוט אין דער הויך.

אדעלא האָט דאָס בעמערקט. ווען קירטען האָט זיין הוט ווידער אָנגעטון, האָט ער בעמערקט, ווי אדעלא האָט א מאַכע געטון מיט א טאַשען-טוך. דאָס איז געווען אן אָפּגערעדטער צייכען, אז זי האָט איהם פערשטאַנען.

דער וואַגאַבונד האָט א שמייכעל געטון, א שאָקעל געגעבען מיט'ן קאָפּ און איז גיך אוועק.

שטאָלצע גרעפין! שטאָלצער גראף!—האָט ער צו זיך גערעדט, — איצט האָב איך אייך בײדע אין דער האַנד! איהר וועט טאַנצען אזוי ווי איך וועל הייסען!

פלוצלינג האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און זיך א ווײַלע ארומגעקוקט.

— צום טײַוועל! איך טאָר נישט הויך רעדען. שטעלט איך אויסגעזעהן, ווען עמיצער הערט דאָס, וואָס איך רעד. אָבער עס איז חוזק! קיין שום מענש ווייסט נישט, אז די אמאָליגע געסאַנגענע אין קעהלער געפינט זיך אונטער מיין אויסזיכט.

(פאָרטזעצונג קומט).

לא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה, אם תקח אמרי. ומצותי תצפן אתך. אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער פירמע פון

ד. מאַנעלאַ

וואָס איז איבערגעטראָגן געוואָרן פון 2. הויף, אויפן ערשטן הויף

פּיעטריקאָווער 17 ליבקע אָפּיציגע פּאַרטער. **טעל. 124-95**

האָט עס וערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציוויליגע, קאָרנע, האַנדלאָוע, אַפּעלאַציעס, אדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, יעגען דירות אין אורזשענד ראַזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראַכען. בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.

מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

ערשטער הויף.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענערשוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישע היל-קאַבינעט-קאָסמעטיס

טעגליך פון 8 א זייגער פריה ביז 9 אָוונט

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג

בעזונדערע וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.

פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20, וו. 17.

שרייבען שעהן און שנעל

[illegible]

זאַכאַדניאַ 19

Dr. med H. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען [illegible]

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-08

[illegible]

Dr. med, St. Praport

Ginekolog Urolog

ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 6–8 אָוונט

גדאַנסקאַ 77, טעל. 208-95

אין לעטשניצע „סאַניטאַס“, ציגעל-גאַס 29

פון 11 ביז 1 מיטאָג.

חתן-כלה-בריף

פון אברך

פערלאַג „מ צ פ ה“ וואַרשאַ

זענען ארויס פון דרוק.

דאָס נייעסטע פון אלען נייען און דאָס שענסטע פון אלעם שענעם שטעלט מיט זיך פאַר דאָס דאָזיגע מערקווירדיגע בוך! חתן-כלה-בריף איז א קונסט-בריפענשטעלער פאַר חתן - כלה, אין וועלכען עס קלינגען אָב די טענער פון שיר-השירים! יעדער בריף,—פון אלע חתן-כלה-מאָמענטען, פון אלע טיפען, פון אלע קלאַסען — איז א מייסטערווערק פאַר זיך, לייכט, בעחנ'ט, הומאָרפול און שפּאַנענד! די איינלייטונגען צו די חתן-כלה-אַקטען און חתונה-אַקטען זענען העכסט בעלעהרענד, שעהן און אינטערעסאַנט! חתן-כלה-בריף, זענען אַרויסגעגעבען זעהר שעהן אלבום-פאָרמאַט, 80 דרוק-זייטען, פּרייז 2,25 זל. צו בעקומען אין אלע בעסערע בוכהאַנדלונגען.

הויפּט-פערקויף ביי:

J. Breisblat, Warszawa, Mylna 9 m. 52

P. K. O. 22032

און ביים אויטאָר Warszawa, Dzielna 9 m 27

קינא

ZACHĘTA

זגיערזשער-גאַס 26.

פון 25-טן דעצעמבער און ווייטערע טעג!

-::- הערליכער יום-טוב פּראָגראַם - א. נ. -::-

פערראַט

(ליבע פון א רב'ס טאָכטער צו אַן עסטרייכישען אָפיציר)

עמאָציאָנעלע דראַמע פון דער צייט פון וועלט-קריג. א פילם מיט שטאַרקער דראַמאַטישער שפּאַנונג. אויסערגעוועהנליכער אינהאַלט און הערליכער שפּיל. — אין די הויפּט-ראָלען: —

Virian Gibson, Albert Steinrück, Eliza la Porta, Alfons Fryland

מיט'ן אנטייל פון א כ א ר.

אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' י. סטעפּאַנסקי

אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 א זייגער נאָכמיטאָג. — שבת, זונטאָג, און חגאות 12 א זייגער פאַרמיטאָג. דער זאַל איז בעהייצט.

אין קורצען: די שטערן-עסקאַדרע

לעזט!

אכטונג! ═══ אכטונג!

קאָנקורענץ-פּרייזען!

כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג' פּובליקום צו בעקומען א בילינע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע' זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישן אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:

12 שטיק („Express pictures“) זל. 2

6 „ פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס „ 2

6 „ פּאַסט- „ ברוין „ 6

6 „ „ „ אויף זייד „ 8

אכטונג צו א ½ טוץ זיידענע פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אכטונג

אַן'אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך א פערקויף פון ראַהמען!

קומט און איבערצייגט אייך!

בעמ. ביי מיר צו בעקומען די אויפנאַהמע פון עספּעראַנטאָ-קאָנגרעס

מיט אַכטונג

„PARISIEN“

קונסט-אַנשטאַלט

פראַנציסקאַנער 30.

האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ

פּוילישע, דייטשע, פראַנצויזישע, ענגלישע

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס“

זאַכאַדניאַ 36 טעלעפאָן 108-47

מיט אַ רוהיג געוויסען

קענען מיר גאַראַנטירען,

דאָס מעטאַל-בעטען, קינדער-וועגעלער אטראַצען פאַר האָלצענע בעטען לויט'ן מאָס פּאָטענט", וואַש - טישען און וויזש-מאַשקעס אמביליגסטען איז צו בעקומען אין

פאַבריקס-לאַגער

„Dobropol“

פּיעטריקאָווער 73 אין הויף, טעל. 158-61

האַנדעלס-פּאַטענטען 1931

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס“

זאַכאַדניאַ 36, טעל. 108-47.

יאַטשקאָווסקי'ס

פּאָפּולער-וויסענשאַפטליכע ביבליאָטעק

בערגסאָן — דער געלעכטער, 4 זל. בידערמאַן א. — אויפ'ן הימעל א יאַריד, 3.50 זל. גיבראַן — קאַליל דער נביא 3.50 זל., גינזבורג א. ד"ר — יודישע דענקער און פּאָעטען אין מיטעלאַלטער 1-2 10.80 זל. גינזבורג — ענטשטעהונג פון קריסטענטום 4,20 זל., העקעל ערנסט — די וועלט-רעטענישען — 7 זל., וויינינגער אָטאָ — געשלעכט און כאַראַקטער (אין 3 בענדער) 13 זל., זאָמבאַרט וו. — ליבע, לוקסוס און קאַפּיטאַליזם 5.25 זל., טייטעלבוים א. — טעאַטראַליאַ 6.25 זל., טראָצקי ל. — דער אמת וועגען ראַטענפערבאַנד 8 זל., מעריסען ד"ר — מעדיצינישע וויסענשאַפט 3.30 זל., סמאָליאַר ב. — קליינוואַרג 4 זל., סינקלער א. — דאָס בוך פון לעבען 6.50 זל., פּאַעל דע קרויל — מיקראָבענייגער 8 זל., פּאַלינסקי וו. — די ליטעראַרישע שטרעמונגען אין ראַטען-פערבאַנד פון 1917—1927 7 זל., פּלעכאַנאָוו וו. — דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם און זיינע געגנער 7.50 זל., קאַפּעלע פּראָפ. — די געשיכטע פון דער פילאָזאָפיע (2 בענדער) 6.25 זל., קראָפּאָטקין פּ. — רעדע פון א בינטאַר 5.25 זל., רובין ד"ר — אידעאַל און עלענד 3 זל., שטשעגאַליצוו פּ. — פּראָוואָקאַטאָר אזעף 7.50 זל., שעלענגאָווסקי פּראָפ. — אַלגעמיינע געשיכטע 1 באַנד און געשיכטע פון ציוויליזאַציע 6 זל., שאַצקי יעקב ד"ר- ספּינאָזאַ און זיין סביבה 9 זל., פריטשע וו. — די סאָציאָלאָגיע פון קונסט 6 זל., סינקלער א. — בריוו צום אַרבעטער 2.50 זל., גינצבערג א. ד"ר — דער תלמוד 2.75 זל., טען היפּאָליט — פילאָזאָפיע פון קונסט 5 זל., ריאַזאַנאָוו ד. — אָפּהאַנדלונג צו דער געשיכטע פון מאַרקסיזם (1 באַנד אין 3 טייל) 14 זל., דרעווס אַרטור — געשיכטע פון דער פילאָזאָפיע VII באַנד אָנהויב פון XIX י.ה. 2.50 זל., וואָלינסקאַ—לעאָנאַרדאָ דאַווינטשי 9 זל., פּ. קאָגאַן — די געשיכטע פון די רוסישע ליטעראַטור פון די אוראַלטע צייטען 8 זל., פּ. גורעוו—דאַרוויניזם און אַטעאיזם 4,50 אלע ביכער זענען צו בעקומען אין פּראַכט-באַנד. פּרייז פאַר די באַנד 2.25 זל. די אלע ביכער זענען צו בעקומען אין דעם הויפּט-פערקויף פאַר לאָדז אין דעם ב ו כ ה א נ ד ל ו נ ג

נ. בערלינסקי אַלט-שטאָט 12

אין הויף, 2-טער שטאָק.

אַ בעסערער יונגערמאַן

קאָן בעקומען געלעגענהייטליך לאָזשי ביי אַן'אינטעליגענטער פאַמיליע. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטר. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט“ אונטער „M. W.“

פון פעראיין „נושאי המטה וגמילת חסדים“

פּלאַץ וואָלנאָשטשי 3

מיר זענען מודיע אלע אונזערע געעהרטע מיטגלידער, אז אי"ה זונטאָג, ה' וארא (דעם 11-טען יאַנואַר 1931) קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל אויף פּלאַץ וואָלנאָשטשי № 3 די

יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג פון פעריין

צום 1-טען טערמין 4 א זייגער נאָכמ. ביי א גענוגענדע צאָהל מיטגלידער און צום 2-טען טערמין ביי יעדער צאָהל מיטגלידער אין דעם אייגענעם טאָג 6 אָוונט.

דער טאָג-אָרדנונג איז פאָלגענדער: 1) ערעפענונג, 2) וואָהלען פון א פּרעזידיום און סעקרעטאַר, 3) קאַסע- און טעטיגקייטס בעריכט פון יאַהר 1930, 4) בעריכט פון רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 5) בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1931, 6) וואַהלען פון א פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע אויפ'ן יאָהר 1931 7) פריי פאָרשלאָגען.

בעמערקונג: אָהן פאָרצייגען די איינלאַדונגס-קאַרטע אויף די פערזאַמלונג וועט נישט אריינגעלאָזען ווערען.

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנגעוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פּעטריקאָווער 17

2-טער הויף פּאַרטער

דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען פּעסער, וויזען אין קאָמיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצו אינטערציזיעס, אַקטען, דאַראָווינזעס אלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענטועל מיט אַנ'ד וו אָ ק אַ ט.

די איינציגע טאָכטער פון ישראל מאַנעלאַ

2-טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.

בעמ.: דאָס ניי - „געבאַקענע“ מאַנעלאַ-ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך

אין צווייטען הויף פּאַרטער

טעלעפאָן 148-79

פּוילישע שפּראַך

ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט

זאַכאַדניאַ 29, וו. 3.

וויכטיג פאַר דאַמען!

נאָר פאַר 2.50 זל.

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען - הייט נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט דעם אדרעס!

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספּערטיגונג – 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל

„TOLA“

דאַמען-פאַסאָנען

פון אלטע פילץ-היט אָהן אינטערשיר מענער- אָדער דאַמען-היט, מאַך איך די שענסטע פאַסאָנס פאַסאָנען אין פיינסטער אויספיהרונג צו שפּאָט ביליגע פּרייזען.

אַבאָנעמענטס-פּרייז [illegible]

Redaktor-wydawca M. Hamburski Drukarnia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska [illegible]